

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA VEŘEJNÉ EKONOMIKY

Hospodaření příspěvkové organizace poskytující střední vzdělávání s maturitní zkouškou

Financial Management of the Allowance Organization Providing Secondary Education with
Leaving Exam

Student: Jana Ličková

Vedoucí bakalářské práce: Ing. Anna Juřicová, Ph.D.

Ostrava 2016

Zadání bakalářské práce

Student: **Jana Ličková**

Studijní program: B6202 Hospodářská politika a správa

Studijní obor: 6202R055 Veřejná ekonomika a správa

Téma: Hospodaření příspěvkové organizace poskytující střední vzdělávání s maturitní zkouškou
Financial Management of the Allowance Organization Providing Secondary Education with Leaving Exam

Jazyk vypracování: čeština

Zásady pro vypracování:

1. Úvod
2. Systém vzdělávání v ČR
3. Hospodaření příspěvkové organizace
4. Zhodnocení hospodaření příspěvkové organizace
5. Závěr

Seznam použité literatury

Seznam zkratk

Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce

Seznam příloh

Přílohy

Seznam doporučené odborné literatury:

MADEROVÁ VOLTNEROVÁ, Karla a Petr TĚGL. *Vztahy mezi zřizovatelem a příspěvkovou organizací*. ÚSC. Olomouc: ANAG, 2011. ISBN 978-80-7263-664-8.

NEJEZCHLEB, Zdeněk. *Účetnictví školské příspěvkové organizace*. Karviná: Paris, 2015. 381 s. ISBN 978-80-87173-32-9.

PEKOVÁ, J., J. PILNÝ a M. JETMAR. *Veřejný sektor – řízení a financování*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012. ISBN 978-80-7357-936-4.

VALENTA, Jiří. *Právní rámec řízení škol a školských zařízení*. 2. vyd. Karviná: Paris, 2013. 356 s. ISBN 978-80-87173-22-0.

VALENTA, Jiří. *Roční kalendář ředitele školy: průvodce paragrafy a termíny s kalendářem*. Karviná: Paris, 2014. 263 s. ISBN 978-80-87173-29-9.

Formální náležitosti a rozsah bakalářské práce stanoví pokyny pro vypracování zveřejněné na webových stránkách fakulty.

Vedoucí bakalářské práce: **Ing. Anna Juřicová, Ph.D.**

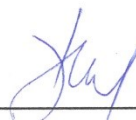
Datum zadání: 20.11.2015

Datum odevzdání: 06.05.2016

---

doc. Ing. Petr Tománek, CSc.
vedoucí katedry

---

prof. Dr. Ing. Dana Dluhošová
děkanka fakulty

Prohlašuji, že jsem celou práci, včetně příloh, vypracovala samostatně.

V Ostravě 6. 5. 2016

Jana Ličková

1. ÚVOD.....	5
2. SYSTÉM VZDĚLÁVÁNÍ V ČR A VYMEZENÍ PŘÍSPĚVKOVÉ ORGANIZACE ZŘÍZENÉ ÚSC	7
2. 1 VZDĚLÁVACÍ SOUSTAVA	7
2. 1. 1 Preprimární vzdělávání	7
2. 1. 2 Primární a nižší sekundární vzdělávání	8
2. 1. 3 Vyšší sekundární vzdělávání	8
2. 1. 4 Postsekundární neterciální vzdělávání	9
2. 1. 5 Terciární vzdělávání	9
2. 1. 6 Další vzdělávání a odborná příprava	10
2. 2 ZŘIZOVATELÉ ŠKOL A ŠKOLSKÝCH ZAŘÍZENÍ	10
2. 2. 1 Kraj	10
2. 2. 2 Obce nebo svazky obcí	11
2. 2. 3 Ministerstva	11
2. 2. 4 Registrované církve a náboženské společnosti a ostatní fyzické nebo právnické osoby	11
2. 3 PŘÍSPĚVKOVÁ ORGANIZACE ZŘÍZENÁ ÚZEMNÍM SAMOSPRÁVNÝM CELKEM.....	12
2. 3. 1 Zřizování a zrušení příspěvkové organizace	13
2. 3. 2 Zřizovací listina	14
2. 3. 3 Hlavní účel, hlavní činnost, doplňková činnost	15
2. 3. 4 Hospodaření s majetkem a majetková práva organizace	16
2. 3. 5 Odpisování dlouhodobého majetku	17
2. 3. 6 Inventarizace majetku	19
2. 3. 7 Finanční hospodaření příspěvkových organizací	21
2. 3. 8 Peněžní fondy příspěvkových organizací	25
a) Rezervní fond	26
b) Fond investic	27
c) Fond odměn	28
d) Fond kulturních a sociálních potřeb	29
3. HOSPODAŘENÍ PŘÍSPĚVKOVÉ ORGANIZACE	31
3. 1 IDENTIFIKACE VYBRANÉ PŘÍSPĚVKOVÉ ORGANIZACE	31
3. 2 POČET ŽÁKŮ	31
3. 2 POČET ZAMĚSTNANCŮ	33
3. 3 ROZPOČET	34
3. 4 VÝSLEDEK HOSPODAŘENÍ.....	36
4. ZHODNOCENÍ HOSPODAŘENÍ PŘÍSPĚVKOVÉ ORGANIZACE	39
4. 1 HOSPODAŘENÍ ŠKOLY Z HLEDISKA HLAVNÍCH KRITÉRIÍ	39
4. 1. 1 Počet žáků	40
4. 1. 2 Počet zaměstnanců	41
4. 1. 3 Prostředky na platy	42
4. 1. 4 Ostatní neinvestiční výdaje (ONIV)	43

4. 1. 5 Doplnková činnost	45
4. 2 HOSPODAŘENÍ ŠKOLY Z HLEDISKA VEDLEJŠÍCH KRITÉRIÍ	45
4. 2. 1 Účast Wichterlova gymnázia v projektech	46
a) Moravskoslezský matematický šampionát	46
b) Šumná Ostrava	46
c) Zelená Poruba	46
d) Literární toulky Ostravskem	46
e) Ústřední kolo Matematické olympiády, kategorie A a P	47
f) Podpora přírodovědných předmětů	47
g) Matematika s radostí	47
h) EU peníze středním školám: Inovace vzdělávání na Wichterlově gymnáziu	47
ch) Zvyšujeme čtenářskou gramotnost	48
4. 2. 2 Prezentace Wichterlova gymnázia na veřejnosti	48
5. ZÁVĚR.....	49
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	53
SEZNAM ZKRATEK.....	55

1. Úvod

Vzdělání je faktor, který dokáže ve velké míře ovlivnit kvalitu lidského života. Každý přistupuje ke vzdělávání jinak. Někdo s chutí a nadšením, jiný bez většího zájmu. Vzdělávání lze chápat jako pozitivní externalitu, neboť množství vzdělaných jedinců ve státě je schopno ovlivnit úroveň celé společnosti. Vzdělaná společnost má zájem vytvářet podmínky pro ekonomický rozvoj, vědecký a technologický pokrok, sociální jistoty, chránit životní prostředí atd. Naštěstí žijeme ve státě, který tradičně poskytuje vzdělávání široké vrstvě obyvatelstva. Česká republika patří k zemím, které mají právo na vzdělávání zakotveno v Listině základních práv a svobod. Je jasně stanovena struktura systému vzdělávání a jsou vymezeny organizace, které vzdělávání poskytují. Tématem této práce je hospodaření vybrané příspěvkové organizace poskytující střední vzdělávání s maturitní zkouškou.

Cílem bakalářské práce je sledovat, jaký dopad mají demografické změny ve společnosti na školské příspěvkové organizace, které poskytují vzdělávání s maturitní zkouškou. Konkrétní pozornost je zaměřena na vybranou organizaci, která poskytuje všeobecné střední vzdělávání. V rámci tohoto cíle bude sledována míra naplněnosti a využití kapacity školy v závislosti na demografickém vývoji a jeho vliv na hospodaření organizace.

Práce je rozdělena do pěti kapitol. Kromě úvodu a závěru obsahuje druhou kapitolu zaměřenou na teoretickou část. Tato část je věnována významu školství a vzdělávání, ekonomickému aspektu postavení školství ve veřejném sektoru a jeho financování na regionální úrovni. Třetí a čtvrtá kapitola zahrnuje praktickou část, která využívá analyticko-syntetický postup při srovnávání hospodaření vybrané střední školy v časovém období 2011-2015. V praktické části je hodnocen vliv počtu žáků na hospodaření vybrané školské příspěvkové organizace. Ve třetí kapitole jsou shromažďována klíčová data ovlivňující hospodaření školy. V navazující čtvrté kapitole je hospodaření příspěvkové organizace za sledované období vyhodnocováno. Závěrečná kapitola poté shrnuje všechny podstatné poznatky, ke kterým bylo při rozboru problematiky hospodaření školské příspěvkové organizace zřízené územním samosprávným celkem dospěno.

Při vyhodnocování bylo především použito metody komparace. Sledované období bylo stanoveno v rozmezí let 2011-2015. Získaná data za pětileté období byla shromažďována pro lepší přehlednost do tabulek a grafů. Pomocí tohoto uspořádání jsou na první pohled viditelné zřetelné rozdíly, které je možno mezi sebou vzájemně porovnávat.

Při vyhotovování bakalářské práce byly využity různé odborné zdroje. Pro teoretickou část bylo čerpáno převážně z odborné literatury renomovaných autorů Karly Voltnerové, Petra Téglá, Zdeňka Nejezchleba, Jitky Pekové, Jaroslava Pilného, Marka Jetmara a Jiřího Valenty. Dále bylo vycházeno z platných legislativních norem k 1. 5. 2016. Konkrétní data pro praktickou část práce nám poskytlo Wichterlovo gymnázium sídlící v Ostravě-Porubě na ulici Čs. exilu 669. Kromě osobních konzultací s vedením školy, ekonomkou organizace a personální zaměstnankyní bylo čerpáno převážně z výročních zpráv organizace, rozborů hospodaření a sdělených závazných ukazatelů.

2. Systém vzdělávání v ČR a vymezení příspěvkové organizace zřízené ÚSC

Správu školství na státní úrovni vykonává Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky, dále jen MŠMT. Mezi jeho hlavní kompetence patří péče o vzdělávací soustavu, tj. odpovídá za její stav, pojetí a rozvoj.

Již z názvu ministerstva je patrné, že se zabývá problematikou dětí, mládeže, tělesné výchovy a sportu. K dalším působnostem MŠMT dále řadíme celoživotní vzdělávání, výzkum a vývoj, vědní politiku a otázku vědeckých hodnot.

Peková, Pilný a Jetmar (2012) chápou vzdělávání jako jedno z důležitých odvětví veřejného sektoru, které přispívá ke kultivaci lidského potenciálu. Poskytují jej školy a školská či jiná podobná zařízení převážně ve formě veřejných statků. Ovšem v současném školství se setkáváme se všemi elementárními druhy statků (čistými veřejnými, smíšenými i soukromými). Řadíme zde také služby související se vzdělávací činností, jako jsou např. stravování či ubytování.

2. 1 Vzdělávací soustava

V České republice je vzdělávání rozloženo do jednotlivých stupňů:

- preprimární vzdělávání,
- primární a nižší sekundární vzdělávání (základní vzdělávání),
- vyšší sekundární vzdělávání,
- postsekundární neterciární vzdělávání,
- terciární vzdělávání,
- další vzdělávání a odborná příprava.

2. 1. 1 Preprimární vzdělávání

K preprimárnímu vzdělávání řadíme především vzdělávání, které poskytují mateřské školy dětem ve věku od 3 do 6 let. Tento stupeň vzdělávání je nepovinný, avšak v naší společnosti velmi oblíbený a hojně využívaný. V mateřské škole se dítě poprvé dostává do širšího kolektivu svých vrstevníků a učí se s nimi komunikovat. Tím dochází ke schopnosti navazovat mezilidské vztahy, prohlubují se sociální dovednosti a dítě je lépe připraveno na vstup do základní školy.

Mateřské školy vyučují na základě školního vzdělávacího programu, který vychází z rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání. Rámcový vzdělávací program vydává MŠMT.

2. 1. 2 Primární a nižší sekundární vzdělávání

Primární a nižší sekundární vzdělávání spadá do kategorie základního vzdělávání. Toto vzdělávání již patří k povinným. V České republice je délka povinné školní docházky stanovena na 9 let. Jelikož v základních školách je výuka rozložena do 9 ročníků, většina žáků si odbude povinnou školní docházku právě v základní škole. Výjimku tvoří žáci, kteří po ukončení 5. nebo 7. ročníku základní školy a úspěšném splnění podmínek přijímacího řízení odcházejí na víceletá gymnázia. Podstatou základního vzdělávání je poskytnout žákům všeobecné vzdělání, které by dětem mělo pomoci se v životě prakticky orientovat.

Základní školy vyučují podle školního vzdělávacího programu, který vychází z rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání, jehož složkou je i rámcový učební plán (časová dotace předmětů).

2. 1. 3 Vyšší sekundární vzdělávání

Jedná se o vzdělávání poskytované středními školami, ke kterým řadíme rovněž gymnázia a střední odborná učiliště. Vzdělávání lze dále členit na vzdělávání všeobecné a vzdělávání odborné. Sekundární vzdělávání se vyznačuje odstupňovaným uspořádáním nabízených možností. Pro některé obory je charakteristické, že po ukončení vzdělávání již absolventi nepokračují v dalším studiu a rovnou nastupují do zaměstnání. Na opačné straně spektra najdeme obory, které jsou vyloženě zaměřeny pro žáky, kteří jsou rozhodnutí postoupit do terciálního stupně vzdělávání. Vždy ale platí pravidlo, že sekundární vzdělávání rozvíjí poznatky získané během základního stupně vzdělávání.

V rámci vyššího sekundárního vzdělávání lze dosáhnout:

- středního vzdělání s maturitní zkouškou,
- středního vzdělání s výučním listem,
- středního vzdělání.

Pro přijetí žáka do vyššího sekundárního vzdělávání musí být splněn předpoklad ukončeného základního vzdělávání a žák musí vyhovět podmínkám přijímacího řízení. Tento

druh vzdělávání lze kromě nejrozšířenější denní formy studia vykonávat také dálkovou formou.

Školy poskytující vyšší sekundární vzdělávání vyučují dle školního vzdělávacího programu, který vychází z rámcových vzdělávacích programů, které jsou dále rozčleněny na rámcové vzdělávací programy pro gymnázia, sportovní gymnázia a pro odborné vzdělávání.

Příspěvková organizace, jejímž hospodařením se v této práci zabýváme, poskytuje vzdělávání z právě tohoto stupně vzdělávací soustavy.

2. 1. 4 Postsekundární neterciální vzdělávání

Jedná se o vzdělávání absolventů středních škol, kteří si chtějí rozšířit vyšší sekundární vzdělání. Převážně tedy jde o doplňující či rekvalifikační studium ať už formou návstavného či zkráceného studia. Výše popsané principy vyššího sekundárního vzdělávání se shodují s principy postsekundárního neterciálního vzdělávání.

2. 1. 5 Terciární vzdělávání

Převážnou část tohoto vzdělávání zajišťují vysoké školy, poskytující vysokoškolské vzdělání. Do tohoto stupně vzdělávání rovněž řadíme vyšší odborné vzdělání, které poskytují vyšší odborné školy. Zde je na místě zdůraznit rozdíl v legislativě, která je pro tyto dva typy škol odlišná. Vyšší odborné školy se řídí zákonem č. 561/2004 Sb. o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání, dále jen školský zákon. Vysoké školy dodržují zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách.

Vyšší odborné vzdělávání je zakončeno absolutoriem (odbornou zkouškou) a obhajobou absolventské práce. Ukončení vysokoškolského vzdělávání závisí na studijním programu:

- bakalářské studium je zakončeno státní závěrečnou zkouškou, obhajobou bakalářské práce a přiznáním titulu bakalář – Bc.,
- magisterské studium je zakončeno státní závěrečnou zkouškou, obhajobou diplomové práce a přiznáním titulu magistr – Mgr. nebo inženýr – Ing.,
- doktorské studium je zakončeno státní doktorskou zkouškou, obhajobou disertační práce a přiznáním titulu doktor – Ph.D.

2. 1. 6 Další vzdělávání a odborná příprava

Do tohoto stupně vzdělávání řadíme například přípravné kurzy, které mají za cíl připravit uchazeče k přijímacím zkouškám. Dále se může jednat o rozšiřování získané kvalifikace či vzdělávání občanů zaměřené na určité okruhy – ekonomické, historické, kulturní a jiné.

K organizacím, které zajišťují tento stupeň vzdělávání, například patří: vysoké školy, vzdělávací instituce veřejné správy a samosprávy či nestátní neziskové organizace. Pro další vzdělávání neexistuje jednotný právní rámec.

2. 2 Zřizovatelé škol a školských zařízení

Školství v ČR je strukturováno na školství přímo řízené a na školství regionální. K přímo řízeným organizacím patří vysoké školy a výzkumné ústavy. Do regionálního školství řadíme vyšší odborné školy, základní školy, gymnázia, střední odborné školy, střední odborná učiliště, odborná učiliště, učiliště a školská zařízení (Peková, Pilný, Jetmar, 2012).

Problematika zřizování škol je upravena ve školském zákoně. Školy a školská zařízení mohou zřizovat:

- kraje,
- obce nebo svazky obcí,
- některá ministerstva,
- registrované církve a náboženské společnosti s oprávněním zřizovat církevní školy,
- ostatní fyzické nebo právnické osoby.

Podle zřizovatele můžeme školy a školská zařízení členit na veřejné, církevní a soukromé. Všechny mají jednu společnou podmínku, bez které by nemohly provozovat svou činnost. Musejí být zapsány do rejstříku škol a školských zařízení.

2. 2. 1 Kraj

K povinnostem kraje náleží zabezpečit střední a vyšší odborné vzdělávání, vzdělávání zdravotně postižených a znevýhodněných dětí, jazykové vzdělávání, základní umělecké a zájmové vzdělávání. Kromě vzdělávání kraj částečně zabezpečuje ústavní výchovu. Může tedy zřizovat:

- střední školy,
- vyšší odborné školy,
- školy a školská zařízení pro děti a žáky se zdravotním postižením,
- školská výchovná, ubytovací a stravovací zařízení sloužícím žákům krajem zřizovaných škol,
- jazykové školy s právem státní jazykové zkoušky,
- střední školy s vyučovacím jazykem národnostní menšiny,
- základní umělecké školy,
- dětské domovy,
- školská zařízení pro zájmové vzdělávání.

2. 2. 2 Obce nebo svazky obcí

Obec má za úkol zabezpečit podmínky pro výkon povinné školní docházky a dále zajistit předškolní vzdělávání pro děti v posledním roce před nástupem povinné školní docházky. Na základě těchto povinností obec především zřizuje:

- mateřské školy,
- základní školy,
- zařízení školního stravování, které slouží mateřským a základním školám.

2. 2. 3 Ministerstva

Zřizovatelské funkce ministerstev jsou omezeny. MŠMT zřizuje školská zařízení, která zabezpečují ústavní a ochrannou výchovu, zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků a ostatní školy a školská zařízení u kterých je třeba zohlednit zvláštní aspekt. Ministerstvo obrany zřizuje vojenské střední školy a Univerzitu obrany. Ministerstvo vnitra je zřizovatelem policejních středních škol, Policejní akademie a střední školy požární ochrany. Školy Vězeňské služby a školy pro osoby ve výkonu vazby nebo výkonu trestu odnětí svobody zřizuje Ministerstvo spravedlnosti.

2. 2. 4 Registrované církve a náboženské společnosti a ostatní fyzické nebo právnické osoby

Registrované církve a náboženské společnosti zřizují církevní školy (mateřské, základní a střední). Tyto školy mají formu školské právnické osoby.

Právnícké osoby, které nebyly vyjmenovány výše a ostatní fyzické osoby mohou zřizovat soukromé školy. Jejich formu upravuje zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. Může se například jednat o společnost s ručením omezeným apod.

2. 3 Příspěvková organizace zřízená územním samosprávným celkem

Mezi územní samosprávné celky, dále jen ÚSC, které v České republice vykonávají samosprávu škol a školských zařízení řadíme obce a kraje. Obec i kraj spravuje své školy a školská zařízení. Nejrozšířenější právní forma školy a školského zařízení zřízeného ÚSC je příspěvková organizace, která má samostatnou právní subjektivitu. Příspěvkové organizace územních samosprávných celků patří k právníckým osobám veřejného práva. Veřejné právo se vyznačuje převahou kogentních norem, což znamená, že z právního hlediska lze činit pouze to, co je v zákoně uvedeno.

Základní právní úprava vztahu mezi zřizovatelem a příspěvkovou organizací je dána zákonem č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, dále jen zákon o rozpočtových pravidlech. Důkladné vymezení příspěvkových organizací nalezneme v § 27 až § 37a (Maderová Voltnerová, Tégl, 2011).

Nejezchleb (2015) dále k základním legislativním východiskům školské příspěvkové organizace přidává tyto právní normy:

- zákon o účetnictví č. 563/1991 Sb.,
- prováděcí vyhláška k zákonu o účetnictví č. 410/2009 Sb.,
- vyhláška č. 383/2009 Sb. (technická vyhláška o účetních záznamech),
- vyhláška č. 270/2010 Sb. (inventarizační vyhláška),
- konsolidační vyhláška č. 312/2014 Sb.,
- české účetní standardy (ČÚS),
  - ČÚS 701 Účty a zásady účtování na účtech,
  - ČÚS 702 Otevírání a uzavírání účetních knih,
  - ČÚS 703 Transfery,
  - ČÚS 704 Fondy,
  - ČÚS 705 Rezervy,
  - ČÚS 706 Opravné položky a vyřazení pohledávek,
  - ČÚS 707 Zásoby,
  - ČÚS 708 Odpisování dlouhodobého majetku,

- ČÚS 709 Vlastní zdroje,
- ČÚS 710 Dlouhodobý majetek.

Kromě výše vyjmenovaných základních právních norem rozšiřuje seznam legislativních předpisů dle související problematiky:

- opravné položky – zákon o rezervách pro jištění základu daně z příjmů (č. 593/1992 Sb.),
- dlouhodobý majetek – zákon o dani z příjmů (č. 586/1992 Sb.) a pokyn k dani z příjmů GFR D-6,
- fondy – vyhláška o fondu kulturních a sociálních potřeb (č. 114/2002 Sb.),
- inventarizace – inventarizační vyhláška (č. 270/2010 Sb.).

Valenta (2013) seznam právních norem rozšiřuje ještě více. K těm nejpodstatnějším, se kterými zároveň souvisí financování škol, patří zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon).

2. 3. 1 Zřizování a zrušení příspěvkové organizace

Pokud územní samosprávný celek potřebuje zajistit provozování činnosti, která spadá do jeho kompetence a jejíž rozsah je natolik složitý, že si žádá samostatnou právní subjektivitu, může zřídit příspěvkovou organizaci. Hlavní činnost, pro kterou je příspěvková organizace zřízena by neměla generovat zisk.

Je potřeba dělat rozdíl mezi pojmy založení a vznik právnické osoby. Než organizace vznikne, je potřeba ji založit. Zřizovatel zakládá svou příspěvkovou organizaci vydáním zřizovací listiny. Vznikem organizace rozumíme okamžik, kdy je zapsána do veřejného rejstříku. Podnět pro zapsání do veřejného rejstříku dává zřizovatel. Příspěvkové organizace jsou registrovány v obchodním rejstříku.

Podobnou logiku shledáváme u pojmů zrušení a zánik. Ke zrušení příspěvkové organizace dochází rozhodnutím jejího zřizovatele. Okamžikem výmazu z veřejného rejstříku organizace zaniká. Návrh na výmaz z veřejného rejstříku podává zřizovatel.

Kromě zřízení a zrušení může zřizovatel rozhodnout o rozdělení, sloučení a splynutí svých příspěvkových organizací. Rozdělením vznikají dvě nebo více organizací z jedné organizace. Sloučením dochází ke sjednocení dvou nebo více organizací, z nichž jedna z nich

se stává nástupnickou organizací. Splynutí je situace, kdy do nově vzniklé organizace splyne jedna nebo více organizací. Ve svém rozhodnutí musí zřizovatel uvést rozhodné datum, ke kterému změny nabývají platnosti. Není možné, aby organizace, u kterých dojde ke splynutí nebo sloučení, měly rozdílného zřizovatele.

V případě vzniku, rozdělení, sloučení nebo splynutí musí zřizovatel rozhodnout o tom, v jakém rozsahu přechází majetek, práva a závazky na nové nebo přejímající organizace. Pokud zřizovatel rozhodne o zrušení příspěvkové organizace, přechází její majetek, práva a závazky na zřizovatele.

2. 3. 2 Zřizovací listina

Maderová Voltnerová, Tégl (2011) popisují zřizovací listinu jako významný individuální právní akt, který má závazně právní charakter zejména pro příspěvkovou organizaci, která byla tímto výkonem zřízena. Zřizovací listina předepisuje příspěvkové organizaci hlavní pravidla při provádění její činnosti a odpovědnost vůči zřizovateli. Zřizovací listinu musí schválit zastupitelstvo ÚSC a její změny lze provádět jen dodatky ke zřizovací listině. Z tohoto důvodu je vhodné, aby zřizovatel před vydáním zřizovací listiny dobře zvážil jak podrobně a přesně bude své příspěvkové organizaci definovat pravidla její činnosti. Mohou nastat dvě mezní situace. Zřizovací listina bude formulována buď značně obecně, nebo naopak bude velmi konkretizovat, jak postupovat v jednotlivých případech. Obecně vymezená pravidla znamenají pro příspěvkovou organizaci vysokou adaptabilitu při výkonu své činnosti. V případě taxativně vyjmenovaných pravidel může dojít k situaci, kdy organizace nebude schopna provést výhodnou a žádoucí operaci, neboť by tento úkon byl v rozporu se zřizovací listinou.

Podle zákona musí zřizovací listina obsahovat:

- úplnou a přesnou identifikaci zřizovatele,
- název, sídlo a IČ zřizované příspěvkové organizace,
- vymezení hlavního účelu a předmětu činnosti,
- označení statutárních orgánů a způsob jednání jménem organizace,
- vymezení svěřeného majetku,
- vymezení práv tak, aby organizace mohla hospodařit se svěřeným majetkem,
- vymezení okruhů doplňkové činnosti,
- vymezení doby, na kterou je organizace zřízena.

Příspěvková organizace je povinna na všech úředních dokumentech uvádět úplný název organizace. Z tohoto důvodu není vhodný příliš dlouhý název organizace.

Jako statutární orgán příspěvkové organizace je jmenován ředitel. Ředitele do funkce jmenuje rada ÚSC. Ředitel je odpovědný radě ÚSC za činnost organizace a je povinen se při výkonu své funkce řídit platnými právními předpisy. V rámci zastupitelnosti je v organizaci jmenován statutární zástupce. Nastavení pravidel pro zastupitelnost a styl jednání zástupců jménem organizace jsou plně v kompetenci vedení organizace.

2. 3. 3 Hlavní účel, hlavní činnost, doplňková činnost

Příspěvková organizace při výkonu své činnosti může provozovat pouze hlavní nebo doplňkovou činnost, kterou má uvedenu ve zřizovací listině. Hlavní činnost by svým vymezením měla odpovídat hlavnímu účelu, za jakým byla organizace zřízena. Je plně v pravomoci zřizovatele, za jakým účelem svou příspěvkovou organizaci zřizuje a příspěvková organizace ji nemůže nijak rozšiřovat. Jestliže se u hlavní činnosti předpokládá neziskovost, pro doplňkovou činnost to neplatí.

Doplňková činnost by měla svou povahou souviset s hlavním účelem, který provozováním doplňkové činnosti nesmí být narušen. V případě rozporu mezi hlavní a doplňkovou činností je pro příspěvkovou organizaci prioritní hlavní činnost. Hlavní podmínky pro provozování doplňkové činnosti upravuje zřizovatel. Jedním ze základních předpokladů doplňkové činnosti je její ziskovost. Zisk z doplňkové činnosti představuje pro organizaci zdroj financování. Tyto finanční prostředky jsou většinou využity ve prospěch hlavní činnosti. Mohou být použity i jinak, za předpokladu, že toto využití schválí zřizovatel.

Aby organizace byla schopna zjistit, zda je doplňková činnost zisková či ztrátová, musí nastavit svůj účetní systém tak, aby byla schopna účtovat odděleně hlavní a doplňkovou činnost. Tuto podmínku příspěvkové organizaci zároveň ukládá zákon o rozpočtových pravidlech.

K nejrozšířenějším okruhům doplňkových činností u školských zařízení patří:

- poskytování stravovacích služeb pro cizí strávníky,
- pronájem nemovitého majetku (tělocvičen, učeben),
- poskytování vzdělávacích služeb (přípravné, jazykové kurzy) apod.

2. 3. 4 Hospodaření s majetkem a majetková práva organizace

Pojem majetek lze chápat různými způsoby. Pokud na majetek nahlížíme širším pohledem, představíme si pod tímto pojmem jak aktiva, tak pasiva. Do majetku v širším smyslu zahrneme soubory movitých a nemovitých věcí, soubory všech majetkových práv a závazků. Pokud budeme chtít majetek vymezit v užším smyslu, nebudeme do něj zahrnovat závazky. Z užšího pohledu budeme na majetek nahlížet pouze jako na aktiva. Zákon o rozpočtových pravidlech rozlišuje ještě pojem svěřený majetek a majetek nabývaný příspěvkovou organizací (Maderová Voltnerová, Tégl, 2011).

Svěřeným majetkem rozumíme majetek, který je ve vlastnictví zřizovatele a zřizovatel jej předává své příspěvkové organizaci k hospodaření. Svěřený majetek a pravidla pro hospodaření se svěřeným majetkem jsou definována ve zřizovací listině.

V případě nabývání vlastnictví příspěvkovou organizací platí obecná zásada, že příspěvková organizace nabývá majetek pro svého zřizovatele. Zřizovatel stanovuje případy, ve kterých je nutný k nabytí majetku jeho předchozí písemný souhlas.

Může nastat situace, kdy příspěvková organizace nabývá majetek do svého vlastnictví. Zákon o rozpočtových pravidlech taxativně vyjmenovává tyto způsoby nabytí majetku:

- bezúplatným převodem od svého zřizovatele,
- darem s předchozím písemným souhlasem zřizovatele,
- děděním (bez předchozího písemného souhlasu zřizovatele je příspěvková organizace povinna dědictví odmítnout),
- jiným způsobem na základě rozhodnutí zřizovatele.

K výše uvedeným případům musí být vždy splněna podmínka, že se jedná o majetek potřebný k výkonu činnosti, pro kterou byla příspěvková organizace zřízena.

Je důležité, aby zřizovatel, který je vlastník majetku vymezil příspěvkové organizaci, která majetek při své činnosti využívá majetková práva. Zřizovatel tak činí ve zřizovací listině. Majetková práva organizace mohou být ve zřizovací listině vymezena buď konkrétní formou – výčtem práv nebo obecně – odkázáním na metodické pokyny. Oba dva způsoby lze vzájemně kombinovat. K základním majetkovým právům organizace patří:

- chránit majetek před poškozením a zničením,
- vést o majetku účetní evidenci,

- zajistit včasnou opravu majetku, včetně pravidelných revizí,
- provádět na nemovitém majetku opravy,
- pronajímat majetek,
- provádět odpisy u odpisovaného majetku,
- provádět pravidelnou inventarizaci veškerého majetku.

2. 3. 5 Odpisování dlouhodobého majetku

Odpisy jsou pro organizaci nákladem. Tyto náklady se načítají do opravek. Oprávky vyjadřují opotřebení majetku a snižují jeho pořizovací cenu. Korekcí pořizovací ceny je vyjádřena skutečnost, že se jedná o opotřeбенý majetek. Příspěvková organizace provádí odpisy na základě odpisových plánů. Odpisový plán organizace musí být schválený zřizovatelem. Organizace odepisuje odepisovaný majetek, který vede ve svých aktivech. Zahrnujeme sem svěřený majetek, majetek nabytý pro svého zřizovatele, majetek ve vlastnictví příspěvkové organizace a technické zhodnocení. Pokud organizace provede technické zhodnocení na cizí věci, na svůj účet, pak platí, že toto technické zhodnocení také odepisuje.

Prováděcí vyhláška č. 410/2009 Sb., vymezuje majetek, který se neodepisuje:

- umělecká díla, která nejsou součástí stavby, sbírky muzejní povahy, movité kulturní památky, předměty kulturní hodnoty a obdobné movité věci,
- kulturní památky, sbírky muzejní povahy, předměty kulturní hodnoty a církevní stavby, pokud není známa jejich pořizovací cena a jsou oceněny hodnotou 1 Kč,
- dlouhodobý majetek oceněný reálnou hodnotou (majetek, který organizace zamýšlí prodat),
- drobný dlouhodobý majetek,
- pozemky.

Ve vyhlášce je uvedeno ještě více položek majetku, který se neodepisuje. Výše uvedený výběr shrnuje významné body pro příspěvkové organizace ve školství. Důležité je uvědomit si, že k majetku, který organizace nebude odepisovat, patří majetek ve výpůjčce, jelikož jej organizace nevede ve svých aktivech. Dále je důležité nepřehlédnout, že se neodepisují pouze movité kulturní památky. Pokud tedy příspěvková organizace provozuje svou činnost v budově, která je kulturní památkou, jedná se o nemovitou kulturní

památku, kterou bude organizace odepisovat. Pokud bude na nemovité kulturní památce provedeno technické zhodnocení, pak platí, že toto technické zhodnocení nenavýšuje hodnotu budovy, ale je evidováno a odepisováno samostatně.

Odpisy členíme na dvě skupiny:

- daňové,
- účetní.

Jelikož daňové odpisy může uplatnit pouze vlastník majetku, což v případě příspěvkové organizace zřízené ÚSC není časté, budeme se nadále zabývat pouze účetními odpisy.

Kromě vyhotovování odpisových plánů je nutné, aby si příspěvková organizace stanovila způsob odpisování. Zřizovatel může k této problematice vydat metodický pokyn, kterým se organizace při odepisování majetku bude řídit.

V českém účetním standardu 708 (dále jen ČÚS) jsou uvedeny následující druhy odpisování:

- rovnoměrný způsob odpisování,
- výkonový způsob odpisování,
- komponentní způsob odpisování,
- zjednodušený způsob odpisování.

Při rovnoměrném způsobu odepisování jsou odpisy rovnoměrně rozloženy do jednotlivých let, během kterých organizace předpokládá, že bude majetek používat.

Výkonový způsob odpisování je závislý na velikosti výkonu, kterým se daný majetek opotřebovává.

Komponentní způsob odepisování vychází ze stejné logiky jako rovnoměrný způsob odepisování. Rozdíl je pouze v tom, že jeden majetek je rozdělen na určité části, které se rovnoměrně odepisují. Každá jednotlivá část může být odepisována po různě dlouhou dobu.

Zjednodušený způsob odpisování by se dle platné legislativy neměl již od roku 2013 používat. Jednalo se o způsob rovnoměrného odpisování, kdy byl majetek rozdělen do skupin, kterým byla taxativně vymezena doba odepisování.

Příspěvková organizace je odpovědná za náležité provádění odpisů u odpisovaného majetku. Většinou má tuto problematiku zpracovanou ve své vnitřní směrnici. Směrnice by měla obsahovat tyto důležité body:

- kategorizace majetku (zařazení do odpisových skupin),
- volba způsobu odepisování,
- stanovení předpokládané životnosti majetku,
- nastavení počátku odepisování (majetek se začíná odepisovat následující měsíc po jeho zařazení do užívání).

V souvislosti s odepisováním se Nejezchleb (2015) zamýšlí nad problematikou odpisování majetku po celou dobu užívání. Tato povinnost vyplývá z ČÚS 708 a prakticky znamená, že je organizace povinna po celou dobu reálného používání majetku tento majetek odepisovat a takový majetek nemůže nikdy mít nulovou zůstatkovou hodnotu. U majetku, který ještě nebyl plně odepsán, může příspěvková organizace v rámci aktualizace odpisového plánu odpisy upravit tak, aby vyhovovaly podmínce nenulové zůstatkové hodnoty. Zde je ovšem nutné upozornit na to, aby individuální úpravy odpisových plánů nebyly prováděny za účelem manipulace s výsledkem hospodaření.

Současná legislativa však nijak neupravuje, jak postupovat v případě, že organizace eviduje dlouhodobý majetek, který již byl plně odepsán, má nulovou zůstatkovou hodnotu, ale organizace jej stále ještě při své činnosti využívá a z toho důvodu nebyl z evidence vyřazen.

2. 3. 6 Inventarizace majetku

Aby bylo účetnictví příspěvkové organizace průkazné, musí účetní jednotka prokázat a doložit, že inventarizovala veškerý majetek a závazky.

Rozlišujeme mezi pojmy inventarizace a inventura. Inventarizací rozumíme odsouhlasení skutečného stavu majetku a závazků se stavem, který organizace vykazuje v účetnictví. Zprávu o tom, že účetní jednotka provedla ověření skutečného stavu majetku a závazků předkládá příspěvková organizace svému zřizovateli při schvalování účetní závěrky. Pod pojmem inventarizace rovněž zahrnujeme veškeré činnosti, které jsou spojeny s přípravou na zjištění skutečného stavu, provedení samotné inventury a vyhotovení

inventurních soupisů. Inventura je tedy samotné zjištění skutečného stavu majetku a závazků k určitému dni. Z výše uvedeného vyplývá, že inventura je součástí inventarizace.

Nejezchleb (2015) uvádí dva základní způsoby, kterými lze zjistit skutečný stav:

- fyzickou inventuru majetku, jehož stav lze zjistit vizuálně,
- dokladovou inventuru majetku, jehož stav zjišťujeme porovnáním účetního stavu s jinou, na účetnictví nezávislou evidencí.

Někdy je vhodné tyto dva způsoby vzájemně kombinovat a to především u staveb a pozemků. Pohledem je zjištěno, že budova nebo pozemek existuje a porovnáním se zřizovací listinou organizace ověří, že jí tento majetek zřizovatel opravdu svěřil.

Fyzickou inventurou se ověřují skutečné stavy majetku například u:

- pozemků,
- budov a staveb,
- samostatných věcí movitých a souborů movitých věcí,
- drobného dlouhodobého majetku,
- zásob,
- pokladny,
- cenin,
- přísně zúčtovatelných tiskopisů apod.

Dokladová inventura se například provádí u:

- bankovních účtů,
- pohledávek a závazků,
- nedokončeného majetku,
- nehmotného majetku,
- časového rozlišení nákladů a výnosů apod.

Dle platné legislativy je příspěvková organizace povinna provést inventarizaci u všech účtů. V této souvislosti se Nejezchleb (2015) zamýšlí nad inventarizováním některých účtů vlastních zdrojů (např. účty 401 a 406), kdy tento požadavek přímo označuje za nesmyslný. U těchto účtů totiž nelze provést porovnání s nějakou jinou, nezávislou evidencí. Připouští

ale, že je prospěšné překontrolovat, zda na těchto účtech bylo v průběhu roku účtováno o správných operacích.

Proces inventarizace je poměrně náročnou záležitostí. K zajištění plynulého a bezproblémového chodu inventarizace může příspěvková organizace vytvořit tyto dokumenty:

- interní směrnici k provádění inventarizace,
- plán inventur, ve kterém jmenuje inventarizační komisi (případně komise), stanoví harmonogram inventarizačních prací, seznam inventarizovaných položek, množství a náležitosti inventurních soupisů,
- protokol o seznámení členů inventarizačních komisí s platnými předpisy a s jejich právy a povinnostmi během provádění inventarizace,
- inventurní soupisy, na kterých jsou zachyceny výstupy z průběhu inventarizace, včetně jejich příloh,
- inventarizační zprávu, ve které jsou shrnuty podstatné skutečnosti z inventurních soupisů s celkový průběh inventur.

Pokud jsou v rámci inventarizace zjištěny inventarizační rozdíly (manko, přebytek), musí být proúčtovány do toho účetního období, za které ověřujeme skutečné stavy majetku a závazků.

2. 3. 7 Finanční hospodaření příspěvkových organizací

Zákon o rozpočtových pravidlech přímo vyjmenovává peněžní prostředky, s nimiž příspěvková organizace hospodaří. Jedná se o peněžní prostředky získanými vlastní činností a s peněžními prostředky přijatými z rozpočtu svého zřizovatele. Dále hospodaří s prostředky svých fondů, s peněžními dary od fyzických a právnických osob, včetně peněžních prostředků poskytnutých z Národního fondu a ze zahraničí. Dále může příspěvková organizace hospodařit s dotacemi krytými z rozpočtu Evropské unie a s dotacemi získanými na základě mezinárodních smluv.

Maderová Voltnerová, Tégl (2011) peněžní prostředky dále vymezují. K peněžním prostředkům přijatých z rozpočtu svého zřizovatele řadí hlavně příspěvek na provoz. Může ovšem jít i o dotace, které nevyplývají z jiných právních předpisů a jsou upraveny smlouvou o poskytnutí dotace. Mezi peněžní prostředky získané vlastní činností patří úplata za služby,

popřípadě tržby za prodej zboží. Zároveň zde zahrnujeme výnosy vyplývající ze smluvních vztahů, kterými mohou být pokuty a penále, úroky z vkladů na bankovních účtech, náhrady od pojišťoven, náhrady škody apod. Peněžité dary od fyzických a právnických osob jsou dalším zdrojem finančních prostředků, které organizace může získat jak od tuzemských, tak od zahraničních subjektů.

Převážná část finančních prostředků, kterými je financováno školství, je vázána na státní rozpočet, kapitolu 333 Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. Financování středních škol spadá do financování regionálního školství. Finanční prostředky všem školám v regionu, s výjimkou škol vysokých, přiděluje odbor školství krajského úřadu, spravuje veškeré školství na území kraje (Peková, Pilný, Jetmar, 2012). Valenta (2013) k tomu dodává, že podle současné legislativy poskytuje krajský úřad školám a školským zařízením prostředky ze státního rozpočtu přímo. Což je rozdíl oproti dřívější právní úpravě, která stanovovala, že finanční prostředky ze státního rozpočtu mohou být příspěvkové organizaci poskytnuty pouze prostřednictvím rozpočtu zřizovatele, což v případě škol zřizovaných obcí představovalo další mezičlánek ve finančních tocích. Z toho vyplývá, že v současnosti se obce podílejí na přípravách návrhů rozpočtů jednotlivých škol, avšak nemají již kompetence k přerozdělování finančních prostředků ze státního rozpočtu. Zároveň zdůrazňuje, že tyto prostředky, které na financování školství plynou ze státního rozpočtu, jsou účelově vázané a nelze jimi financovat jiné výdaje, než stanovuje školský zákon (§ 160).

Finanční prostředky jsou školám poskytovány podle:

- počtu žáků,
- nákladnosti vzdělání, které školy poskytují.

V současnosti se při stanovování výše přidělených finančních prostředků používá tzv. normativní metoda. Tato metoda vychází z průměrných neinvestičních výdajů, které připadají na jednotku výkonu. Jednotkou výkonu může být jeden vzdělávaný, stravovaný nebo ubytovaný žák (student).

Normativy dělíme na:

- republikové (RN),
- krajské (místní).

„Republikové normativy jsou stanoveny jako podíl celkových objemů neinvestičních výdajů vyčleněných ze státního rozpočtu pro stanovené skupiny věkových kategorií k celkovému počtu dětí, žáků a studentů příslušných věkových kategorií“ (Valenta, 2013, s. 93). Jak vysvětluje Peková, Pilný a Jetmar (2012) republikové normativy slouží pro rozpis finančních prostředků státního rozpočtu na jednotlivé kraje.

Krajský úřad rozepisuje finanční prostředky školám a školským zařízením na základě krajských normativů. Krajské normativy vyjadřují výši stanovených výdajů na jednotku výkonu. Stanovenými výdaji jsou především prostředky na platy nebo mzdy, náhrady platů nebo mezd, odstupné, pojistné na sociální zabezpečení a státní politiku zaměstnanosti, pojistné na všeobecné zdravotní pojištění atd. Dále k výdajům patří ostatní neinvestiční výdaje (ONIV), což jsou výdaje na učební pomůcky, učebnice poskytované bezplatně, výdaje na další vzdělávání pedagogických pracovníků a výdaje související s rozvojem škol a kvalitou vzdělávání. Podrobněji jsou tyto výdaje uvedeny ve školském zákoně, § 160, odst. c) a d).

Valenta (2013) vyjmenovává ukazatele, kterými jsou krajské normativy stanoveny:

- Np – průměrný počet jednotek výkonů na jeden plný úvazek pedagogického pracovníka,
- No – průměrný počet jednotek na jeden plný úvazek ostatního zaměstnance,
- K1 – průměrná měsíční výše nárokových složek platů pedagogického pracovníka,
- K3 – průměrná výše nárokových složek platů ostatního pracovníka,
- K2 – průměrná výše nenárokových složek platů pedagogického pracovníka,
- K 4 – průměrná výše nenárokových složek platů ostatního pracovníka,
- ONIV – průměrná roční výše ostatních neinvestičních výdajů v jednotlivých typech a druzích škol.

Počet jednotek výkonů vychází z individuálního hlášení údajů ze školních matrik k datu 30. 9. téhož školního roku. Závazným datem pro odeslání tohoto hlášení je 15. říjen téhož školního roku. Termín je platný pro všechny školy a školská zařízení. Pokud toto datum připadne na sobotu, neděli nebo svátek je posledním možným dnem pro odeslání individuálního hlášení nejbližší následující pracovní den. Hlášení se provádí elektronickou formou, výstupem je statistický výkaz, který příspěvková organizace odesílá na vědomí svému zřizovateli (Valenta, 2014).

Stanovenou výši finančních prostředků ze státního rozpočtu zpravidla ovlivní i změna výkonů od nového školního roku, tj. od 1. září. Pokud v organizaci dojde v novém školním roce ke zvýšení počtu výkonů, ředitel školy projednává tuto skutečnost s krajským úřadem a na základě prokázaných požadavků jsou organizaci finanční prostředky navýšeny. Obdobně to platí při snížení výkonů, kdy po nahlášení změn dochází ke snížení finančních prostředků. Tuto problematiku řeší školské organizace většinou během měsíce října nebo listopadu.

Finanční prostředky jsou příspěvkové organizaci stanovovány rozpisem rozpočtu formou závazných ukazatelů. Stanovené závazné ukazatele nesmí příspěvková organizace překročit. Závazné ukazatele lze roztřídit na:

- mzdové prostředky celkem, které se skládají z prostředků na platy a ostatních prostředků za provedenou práci,
- limit počtu pracovníků,
- příspěvek na provoz od zřizovatele,
- účelové dotace od zřizovatele apod.

Příspěvková organizace při sestavování rozpočtu spolupracuje se svým zřizovatelem. Vyhotovuje finanční plány pro hospodářský rok. V těchto finančních plánech vyčísluje předpokládané provozní příjmy a výdaje daného období, zahrnuje zde i plánované opravy a jiné finančně náročné akce. Tyto finanční plány bývají podkladem pro stanovení závazných ukazatelů příspěvkové organizaci ze strany zřizovatele.

V rámci rozpočtu je zároveň stanovena doba použití finančních prostředků. Prostředky poskytované ze státního rozpočtu podléhají finančnímu vypořádání se státním rozpočtem. Nevyčerpané prostředky je příspěvková organizace povinna odvést zpět do státního rozpočtu.

Kromě odvodu do státního rozpočtu může nastat situace, kdy zřizovatel nařídí příspěvkové organizaci odvod do svého rozpočtu. Jedná se o právo zřizovatele, kterého může, ale nemusí využít. Jelikož tyto případy taxativně vymezuje zákon o rozpočtových pravidlech, nesmí se zřizovatel při svém rozhodnutí od této právní normy odchýlit. Zřizovatel může své příspěvkové organizaci nařídit odvod když:

- plánované výnosy organizace překračují plánované náklady, pokud byl rozdíl mezi výnosy a náklady stanoven formou závazného ukazatele,
- její investiční zdroje jsou větší, než je jejich potřeba užití podle rozhodnutí zřizovatele,

- došlo k porušení rozpočtové kázně.

Porušení rozpočtové kázně opět taxativně vymezuje zákon o rozpočtových pravidlech. Příspěvková organizace se dopustí porušení rozpočtové kázně pouze pokud:

- použije finanční prostředky, které obdrží z rozpočtu svého zřizovatele, v rozporu se stanoveným účelem,
- převede do svého peněžního fondu více prostředků, než stanoví tento zákon nebo než rozhodl zřizovatel,
- použije prostředky svého peněžního fondu na jiný účel, než stanoví tento zákon nebo jiný právní předpis,
- použije své provozní prostředky na účel, na který měly být použity prostředky jejího peněžního fondu podle tohoto zákona,
- překročí stanovený nebo přípustný objem prostředků na platy, pokud toto překročení do 31. 12. nekryla ze svého fondu odměn,

v ostatních případech se organizace porušení rozpočtové kázně nedopouští. Maderová Voltnerová, Tégl (2011) upozorňují na to, že porušením rozpočtové kázně je použití finančních prostředků, nikoliv chybné vykázání prostředků v účetnictví.

Příspěvková organizace může svého zřizovatele požádat o prominutí odvodu za porušení rozpočtové kázně. Musí tak učinit písemnou formou. Je na rozhodnutí zřizovatele, zda a v jaké výši odvod za porušení rozpočtové kázně příspěvkové organizaci promine. Na toto rozhodnutí bude mít zřejmě významný vliv to, zda je příspěvková organizace schopna uhradit odvod za porušení rozpočtové kázně, zda má na něj dostatek finančních prostředků.

2. 3. 8 Peněžní fondy příspěvkových organizací

Příspěvková organizace při svém hospodaření využívá prostředky svých peněžních fondů. Výhodou fondového hospodaření je, že nevyčerpané finanční prostředky nepodléhají v závěru roku finančnímu vypořádání s rozpočtem zřizovatele a převádějí se do dalšího období. Zákon o rozpočtových pravidlech stanovuje pravidla pro vznik, tvorbu a použití peněžních fondů. Jedná se o finanční prostředky, jejichž použití je účelově vázáno a nelze je využívat v rozporu se stanoveným účelem. Jinak by se příspěvková organizace dopustila porušení rozpočtové kázně, jak bylo popsáno v předcházející kapitole.

V souladu se zákonem o rozpočtových pravidlech, vytváří příspěvková organizace tyto peněžní fondy:

- rezervní fond,
- fond investic,
- fond odměn,
- fond kulturních a sociálních potřeb (dále jen FKSP).

a) Rezervní fond

Příspěvková organizace může rezervní fond tvořit:

- ze zlepšeného výsledku hospodaření,
- z ostatních titulů.

Peková, Pilný, Jetmar (2012) nahlízejí, na rezervní fond tvořený z výsledku hospodaření jako na motivační nástroj pro dosahování lepšího výsledku hospodaření. Výsledek hospodaření je zjišťován po skončení roku jako rozdíl mezi realizovanými náklady a výnosy. Kladného hospodářského výsledku je dosaženo tehdy, pokud jsou skutečné náklady nižší než výnosy hospodaření příspěvkové organizace společně s přijatým příspěvkem na provoz. Návrh na rozdělení výsledku hospodaření do peněžních fondů podává příspěvková organizace, zřizovatel tento návrh následně schvaluje. Zlepšený výsledek hospodaření dle platné legislativy lze rozdělit do rezervního fondu a fondu odměn.

Zdrojem rezervního fondu ze zlepšeného výsledku hospodaření je výsledek hospodaření snížený o část výsledku hospodaření, která bude přidělena do fondu odměn.

Zdrojem rezervního fondu z ostatních titulů jsou především finanční dary od fyzických či právnických osob. Mezi tyto zdroje řadíme také nadační příspěvky. Maderová Voltnerová, Tégl (2011) upozorňují, že zřizovatel nemůže příspěvkové organizaci uložit, jak velký objem finančních prostředků získá z titulu darů, neboť ze strany dárce se jedná o dobrovolné rozhodnutí.

Z rezervního fondu lze hradit pouze provozní náklady. Na krytí investičních nákladů použije příspěvková organizace fond investic.

Zákon o rozpočtových pravidlech taxativně vyjmenovává, na jaké účely mohou být peněžní prostředky rezervního fondu použity. Rezervní fond může příspěvková organizace použít:

- k dalšímu rozvoji své činnosti,
- k časovému překlenutí dočasného nesouladu mezi výnosy a náklady,
- k úhradě případných sankcí uložených organizaci za porušení rozpočtové kázně (jak samotný odvod, tak případné pokuty a penále),
- k úhradě ztráty za předchozí léta.

Otázkou je, jak přistoupit k pojmu další rozvoj činnosti. Zřejmě by se mělo jednat o zkvalitnění činnosti, rozšířit možnosti organizace. Nemůžeme zde zahrnovat platby penále za pozdní úhrady, ale ani údržbu a opravy majetku. Údržbou nedochází k rozšiřování ani doplňování majetku, majetek je pouze udržován v provozuschopném stavu (Maderová Voltnerová, Tégl, 2011). Tomuto názoru oponuje Nejezchleb (2015), který si myslí, že opravou majetku lze přispívat k rozvoji organizace. Chybu spatřuje na straně Ministerstva financí, které doposud nespecifikovalo, co myslí dalším rozvojem.

Pokud organizace použije rezervní fond k časovému překlenutí dočasného nesouladu mezi výnosy a náklady, v okamžiku pominutí tohoto nesouladu musí být peněžní prostředky do fondu vráceny zpět. Použití fondu pro tento účel má pouze dočasný charakter. Nejezchleb (2015) ovšem poukazuje na to, že v praxi je tento účel využíván ke krytí záporného výsledku hospodaření tak, aby nedocházelo ke ztrátě, a tento postup považuje za zcela scestný.

Ztrátu z předchozího roku lze uhradit až v následujícím roce, protože záporný výsledek hospodaření musí být schválen zřizovatelem.

b) Fond investic

Zákon o rozpočtových pravidlech taxativně vyjmenovává zdroje a použití fondu investic.

Fond investic tvoří tyto zdroje:

- peněžní prostředky ve výši odpisů hmotného a nehmotného dlouhodobého majetku na základě odpisového plánu, který schválil zřizovatel,
- investiční příspěvek z rozpočtu zřizovatele,

- investiční dotace ze státních fondů a jiných veřejných rozpočtů,
- příjmy z prodeje svěřeného dlouhodobého hmotného majetku na základě schválení zřizovatelem,
- peněžní dary a příspěvky od jiných subjektů, jsou-li určeny nebo použitelné k investičním účelům,
- příjmy z prodeje dlouhodobého hmotného majetku ve vlastnictví příspěvkové organizace,
- převody z rezervního fondu, ve výši povolené zřizovatelem.

Příspěvková organizace používá fond investic:

- na pořízení a technické zhodnocení hmotného a nehmotného dlouhodobého majetku, s výjimkou drobného hmotného a nehmotného dlouhodobého majetku,
- k úhradě investičních úvěrů nebo půjček,
- k odvodu do rozpočtu zřizovatele, pokud takový uložil,
- k navýšení peněžních prostředků určených na financování údržby a oprav majetku, který příspěvková organizace používá pro svou činnost.

Zákon zároveň umožňuje, aby příspěvková organizace použila ke krytí investičních potřeb investiční úvěry nebo půjčky. K tomuto kroku ji musí dát zřizovatel souhlas.

U problematiky odvodu z fondu investic do rozpočtu zřizovatele Maderová Voltnerová, Tégl (2011) upozorňují na potřebu, aby se zřizovatel důkladně zamyslel nad tím, z jakých zdrojů byl fond investic tvořen. Zda tyto finanční prostředky nebyly při přijetí účelově vázány. Pokud by z těchto zdrojů nařídil příspěvkové organizaci odvod do svého rozpočtu, mohl by ji dostat do situace, kdy by nebyla schopna dodržet podmínky stanoveného účelu, čímž by se dopustila porušení rozpočtové kázně.

Nejezchleb (2015) postrádá ve fondu investic ucelený logický systém. Myslí si, že pokud je možné, aby z fondu investic byly hrazeny jiné, než pouze investiční potřeby, pak tento fond přestává plnit svou jednoznačnou funkci.

c) Fond odměn

Fond odměn může být stejně jako rezervní fond označován za fond motivační. Je tvořen ze zlepšeného výsledku hospodaření, který je schválen zřizovatelem. Příspěvková

organizace podává návrh na rozdělení výsledku hospodaření do svých peněžních fondů. Tento návrh zasílá zřizovateli ke schválení. Fond odměn lze tvořit do výše 80% zlepšeného výsledku hospodaření, nejvýše však do výše 80% stanoveného objemu prostředků na platy. Tvorba fondu odměn není povinná, zřizovatel může nařídit, aby se veškerý výsledek hospodaření stal náplní rezervního fondu. Důležité je, že musí být beze zbytku rozdělen veškerý výsledek hospodaření.

Z fondu odměn se hradí odměny zaměstnancům. Přednostně se z fondu odměn hradí případné překročení prostředků na platy.

Nejezchleb (2015) upřesňuje krytí nákladů při překročení prostředků na platy. Zvýšené mzdy jsou kryty z fondu odměn, avšak zvýšené náklady ve formě zákonného pojištění a tvorby FKSP bude příspěvková organizace kryt buď z běžných výnosů příslušného roku, případně zapojí rezervní fond.

d) Fond kulturních a sociálních potřeb

Fond kulturních a sociálních potřeb je sociálním fondem, z něhož jsou zaměstnancům poskytovány různé výhody. Tyto výhody, jak vyplývá z názvu fondu, mají kulturní a sociální charakter. Problematika FKSP je docela obsáhlá a proto se v této práci budeme věnovat pouze jejím základům.

Zákon o rozpočtových pravidlech vymezuje zdroje fondu. FKSP je tvořen základním přidělem, tvořeným procentuální částkou z ročního objemu nákladů zaúčtovaných na platy a náhrady platů. Před rokem 2011 se jednalo o 2 %, do konce roku 2015 o 1 %, od roku 2016 o 1,5 %. Od roku 2017 se opět výhledově počítá se sazbou 2 %. Základní přiděl do FKSP příspěvková organizace provádí formou zálohy, zpravidla ve frekvenci 1 x za měsíc. V rámci účetní závěrky na konci roku provede vyúčtování skutečného přidělu do FKSP.

Finanční prostředky fondu jsou vedeny na zvláštním bankovním účtu. Tvorba fondu musí být na bankovní účet FKSP připsána nejpozději do konce měsíce, který následuje po měsíci, v němž k tvorbě FKSP došlo.

Samostatná vyhláška, která upravuje pravidla pro nakládání s fondem FKSP taxativně vyjmenovává položky, na které je možné fond FKSP použít. Jedná se o:

- příspěvky na provoz zařízení, která slouží kulturnímu a sociálnímu rozvoji zaměstnanců,

- pořízení hmotného majetku,
- půjčky na bytové účely,
- stravování,
- dovolenou a rekreaci,
- kulturu, vzdělávání, tělovýchovu a sport,
- výměnné akce,
- sociální výpomoci a půjčky,
- penzijní připojištění a doplňkové penzijní spoření,
- pojistné na soukromé životní pojištění,
- příspěvek odborové organizaci,
- dary.

Příspěvková organizace si k zprehlednění této problematiky tvoří svou interní směrnici, ve které specifikuje, na jaké oblasti bude svým zaměstnancům poskytovat výhody. Organizace není povinna přispívat zaměstnancům na všechny účely stanovené vyhláškou, ale může se samostatně rozhodnout, v které oblasti svým zaměstnancům ulehčí.

3. Hospodaření příspěvkové organizace

Cílem této kapitoly je shromáždit data o hospodaření konkrétní vybrané příspěvkové organizace. Abychom mohli monitorovat vývoj a průběh hospodaření v čase, bylo nezbytné stanovit určité období a jednotlivá kritéria, která budeme během této doby sledovat.

Vzhledem k tomu, že chceme potvrdit nebo vyvrátit předpoklad nepříznivého dopadu demografického poklesu na financování škol je hlavním kritériem sledovanosti počet žáků. Dále zaměříme svou pozornost na:

- počet zaměstnanců,
- rozpočet,
- výsledek hospodaření.

Vybrané ukazatele budeme monitorovat za pětileté období v rozmezí let 2011-2015. Takto nastavený časový úsek by měl poskytnout ucelený a věrohodný obraz o hospodaření vybrané příspěvkové organizace. Na základě takto shromážděných údajů provedeme v následující kapitole vyhodnocení hospodaření příspěvkové organizace.

3. 1 Identifikace vybrané příspěvkové organizace

Faktická data k hospodaření školské příspěvkové organizace nám poskytlo Wichterlovo gymnázium v Ostravě – Porubě, sídlící na adrese Čs. exilu 669/19. Toto gymnázium bylo založeno v roce 1956 a je nejstarším gymnáziem městského obvodu Poruba. Zřizovatelem Wichterlova gymnázia je Moravskoslezský kraj, 28. října 117, 702 18 Ostrava. Dle zřizovací listiny je hlavním účelem organizace uskutečňovat vzdělávání a výchovu žáků podle vzdělávacích programů. Předmětem činnosti pak poskytovat střední vzdělání s maturitní zkouškou. Vyučující školy se v souladu s hlavním účelem snaží žáky připravovat na další profesní růst a vysokoškolské studium. Mají zájem na tom, aby se z žáků stali slušní, pracovití a úspěšní mladí lidé, zkrátka vyzrálé osobnosti ctící zásady demokracie.

Celková kapacita školy je 720 žáků.

3. 2 Počet žáků

Ve školním roce 2011/2012 škola vzdělávala žáky v pěti oborech denního studia, z toho byly tři obory dobíhající. Skutečný stav žáků k 30. září 2011 byl 678 ve 24 třídách.

Tabulka 3. 1 Oborová struktura vzdělávání ve školním roce 2011/2012

Kód oboru	Název oboru	Délka studia	Počet žáků k 30. 9 2011	Poznámka
79-41-K/401	Gymnázium - všeobecné	4 roky	59	dobíhající obor
79-41-K/402	Gymnázium - matematika	4 roky	29	dobíhající obor
79-41-K/801	Gymnázium – všeobecné	8 let	41	dobíhající obor
79-41-K/41	Gymnázium	4 roky	267	
79-41-K/81	Gymnázium	8 let	282	

Zdroj: Vlastní zpracování, Ostrava 2016

Ve školním roce 2012/2013 škola vzdělávala žáky ve dvou oborech denního studia. Skutečný stav žáků k 30. září 2012 byl 655 ve 23 třídách.

Tabulka 3. 2 Oborová struktura vzdělávání ve školním roce 2012/2013

Kód oboru	Název oboru	Délka studia	Počet žáků k 30. 9 2012
79-41-K/41	Gymnázium	4 roky	343
79-41-K/81	Gymnázium	8 let	312

Zdroj: Vlastní zpracování, Ostrava 2016

Ve školním roce 2013/2014 škola vzdělávala žáky ve dvou oborech denního studia. Skutečný stav žáků k 30. září 2013 byl 633 ve 22 třídách.

Tabulka 3. 3 Oborová struktura vzdělávání ve školním roce 2013/2014

Kód oboru	Název oboru	Délka studia	Počet žáků k 30. 9 2013
79-41-K/41	Gymnázium	4 roky	347
79-41-K/81	Gymnázium	8 let	286

Zdroj: Vlastní zpracování, Ostrava 2016

Ve školním roce 2014/2015 škola vzdělávala žáky ve dvou oborech denního studia. Skutečný stav žáků k 30. září 2014 byl 582 ve 20 třídách.

Tabulka 3. 4 Oborová struktura vzdělávání ve školním roce 2014/2015

Kód oboru	Název oboru	Délka studia	Počet žáků k 30. 9 2014
79-41-K/41	Gymnázium	4 roky	314
79-41-K/81	Gymnázium	8 let	268

Zdroj: Vlastní zpracování, Ostrava 2016

Ve školním roce 2015/2016 škola vzdělávala žáky ve dvou oborech denního studia. V tomto školním roce byly nově otevírány dvě primy (1. ročník osmiletého studia). V každé primě probíhala výuka podle jiného Školního vzdělávacího programu. Jedna třída byla zaměřena na rozšířenou výuku matematiky, druhá na anglický jazyk. Skutečný stav žáků k 30. září 2015 byl 564 v 19 třídách.

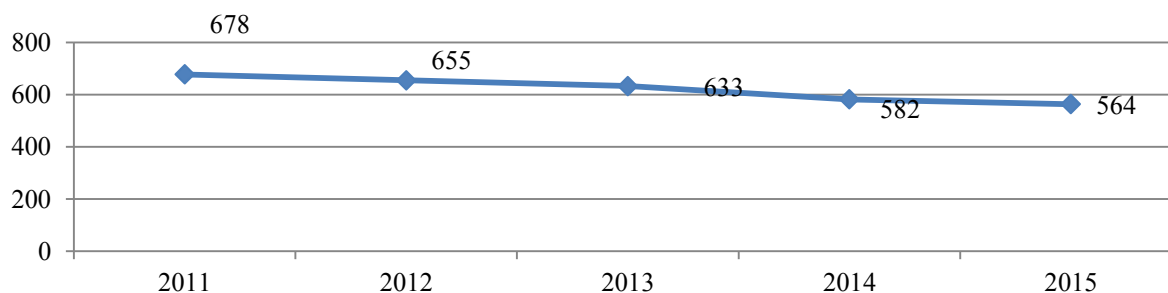
Tabulka 3. 5 Oborová struktura vzdělávání ve školním roce 2015/2016

Kód oboru	Název oboru	Délka studia	Počet žáků k 30. 9 2015
79-41-K/41	Gymnázium	4 roky	295
79-41-K/81	Gymnázium	8 let	209
79-41-K/81	Gymnázium, ŠVP Matematika a příroda	8 let	30
79-41-K/81	Gymnázium, ŠVP Mluvíme anglicky	8 let	30

Zdroj: Vlastní zpracování, Ostrava 2016

Z následujícího grafu je patrné, že počet žáků ve škole ve sledovaném období v letech 2011-2015 neustále mírně klesá.

Obrázek 3. 1 Vývoj počtu žáků v letech 2011-2015

Zdroj: Vlastní zpracování, Ostrava 2016

3. 2 Počet zaměstnanců

Počet zaměstnanců školy nesmí překročit stanovený limit počtu zaměstnanců, který formou závazného ukazatele vymezuje příspěvkové organizaci Krajský úřad. Limit počtu zaměstnanců je vyměřován na základě výkonů, tj. podle počtu žáků. Příspěvková organizace sleduje evidenční průměrný přepočtený počet zaměstnanců. Ten vyjadřuje stav, kdy jsou v organizaci zaměstnáni zaměstnanci na zkrácený pracovní úvazek. Fyzický počet zaměstnanců se pak od přepočteného počtu zaměstnanců liší.

Tabulka 3. 6 Počet zaměstnanců v letech 2011-2015

	2011	2012	2013	2014	2015
Fyzický počet zaměstnanců	67	65	64	60	59
v tom:					
Pedagogických zaměstnanců	56	55	54	49	48
Nepedagogických zaměstnanců	11	10	10	11	11
Evidenční průměrný přepočtený počet zaměstnanců	63,97	62,01	60,11	55,98	53,22
v tom:					
Pedagogických zaměstnanců	53,91	52,40	50,59	46,62	43,85
Nepedagogických zaměstnanců	10,06	9,61	9,52	9,36	9,37
Stanovený limit počtu zaměstnanců	64,25	68,49	65,92	63,43	54,12

Zdroj: Vlastní zpracování, Ostrava 2016

Během celého sledovaného období příspěvková organizace dodržela závazný ukazatel stanoveného limitu počtu zaměstnanců.

3. 3 Rozpočet

Příspěvek na provoz, který Krajský úřad stanovuje organizaci formou závazných ukazatelů, se skládá ze dvou hlavních částí:

- z příspěvku a dotace od zřizovatele,
- z příspěvku a dotace z MŠMT.

Příspěvek a dotace z MŠMT je určen především na přímé náklady na vzdělávání. Tyto finanční prostředky jsou účelově určeny na platy zaměstnanců a na ostatní neinvestiční výdaje, tzv. ONIV. Kromě příspěvku na přímé náklady na vzdělávání může být organizaci

přidělena subvence v rámci rozvojových programů, které mají přímo vymezena pravidla a účel použití. Veškeré tyto finanční prostředky podléhají vyúčtování se státním rozpočtem.

Příspěvek a dotace od zřizovatele slouží hlavně k pokrytí provozních nákladů organizace. Podkladem pro stanovení provozní dotace je finanční plán, který příspěvková organizace předkládá svému zřizovateli. Základnou pro stanovení provozních nákladů jsou skutečné provozní náklady vynaložené v minulých letech, upravené na základě kvalifikovaných odhadů o různé významné skutečnosti, které mohou mít na výši provozních nákladů vliv (změna cen energií, zateplení budovy, výměna oken apod.).

Na podporu svých aktivit žádá Wichterlovo gymnázium o přidělení dotací i jiné poskytovatele. Nejvýznamnějšími jsou Statutární město Ostrava a městský obvod Ostrava-Poruba. Tyto prostředky nejsou součástí závazných ukazatelů, většinou jsou škole poskytovány na základě smluvního vztahu.

Veškeré poskytnuté příspěvky a dotace představují převážnou část výnosů hlavní činnosti organizace.

Wichterlovo gymnázium aktivně a úspěšně využívá možnost žádat o různé dotace a příspěvky.

Pro účely této kapitoly považujeme za nejpodstatnější finanční prostředky ze státního rozpočtu, jmenovitě přímé náklady na vzdělávání. Podrobněji je rozpis závazných ukazatelů v letech 2011-2015 rozepsán v příloze č. 1-5.

Tabulka 3. 7 Přímé náklady na vzdělávání v letech 2011-2015 (v tis. Kč)

	2011	2012	2013	2014	2015
Přímé náklady na vzdělávání	25 676	26 547	26 493	25 573	23 781
v tom:					
Prostředky na platy	18 642	19 469	19 247	18 532	17 290
Ostatní osobní náklady	48	41	32	16	6
Zákonné odvody	6 354	6 633	6 555	6 306	5 881
FKSP	187	194	193	185	172
ONIV	445	210	466	534	432

Zdroj: Vlastní zpracování, Ostrava 2016

Prostředky na platy jsou čerpány v plné výši dle závazného ukazatele. U zákonných odvodů a FKSP se může závazný ukazatel od skutečně vyčerpaných prostředků lišit. Případná

úspora z těchto položek potom navyšuje objem finančních prostředků určených na ostatní neinvestiční výdaje. Tabulka 3. 8 zobrazuje výběr nejvýznamnějších nákladů realizovaných z ostatních neinvestičních nákladů.

Tabulka 3. 8 Nákladové položky financované z ONIV v letech 2011-2015 (v Kč)

	2011	2012	2013	2014	2015
Knihy do knihovny a učebnice	30 988	5 418	4 250	16 066	46 003
Učební pomůcky	96 872	6 893	117 134	206 852	94 695
Cestovné	96 889	15 368	115 176	153 681	70 396
Školení zaměstnanců	25 804	16 460	25 498	17 459	19 995
Stravování zaměstnanců	30 728	18 472	22 384	18 480	17 308
Závodní lékař	4 200	550	8 900	7 800	954
Ochranné prac. pomůcky	8 499	2 761	9 963	6 740	8 830
Zákonné pojištění organizace	82 561	62 891	64 293	80 195	75 617
Odměny – státní maturity	19 210	26 910	42 560	39 830	39 600
Náhrada za DPN	56 165	50 521	58 907	46 254	42 740

Zdroj: Vlastní zpracování, Ostrava 2016

3. 4 Výsledek hospodaření

Veškeré dotace a příspěvky poskytnuté škole formou závazných ukazatelů jsou čerpány v plné výši. Výsledek hospodaření, kterého gymnázium dosahuje je tvořen především rozdílem mezi náklady a výnosy z doplňkové činnosti. Přehled nákladů a výnosů z doplňkové činnosti je uveden v tabulce 3. 9. Kladný hospodářský výsledek z hlavní činnosti je tvořen především výnosy z vlastních výkonů, úroky KB, tržbami za sběr apod.

Tabulka 3. 9 Náklady a výnosy doplňkové činnosti v letech 2011-2015

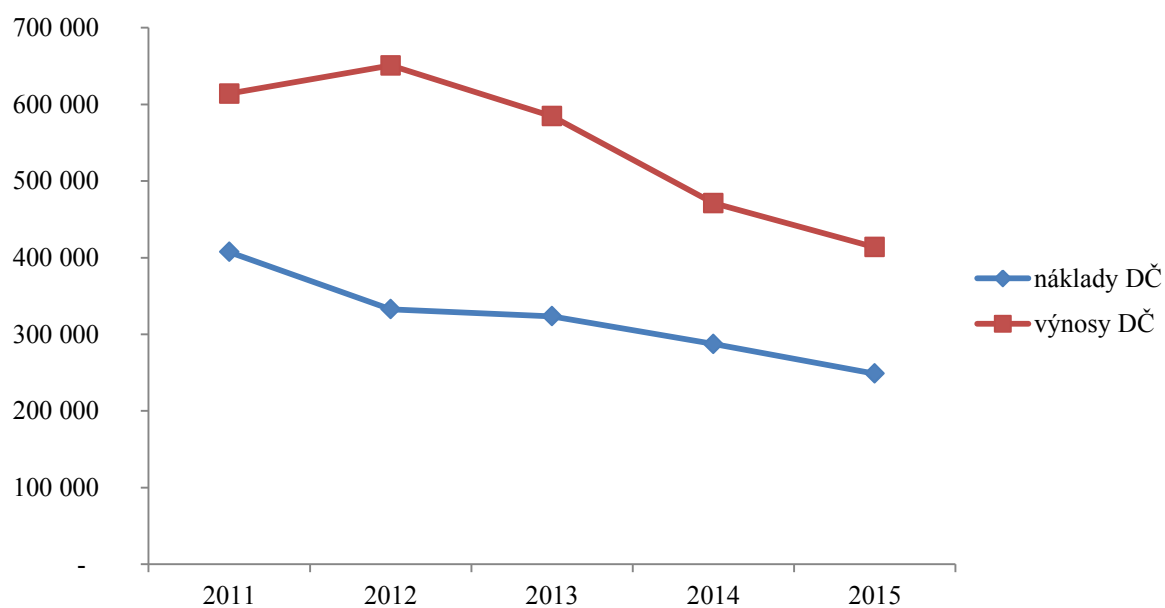
Výnosy z doplňkové činnosti	2011	2012	2013	2014	2015
Tržby z přípravných kurzů	268 200	355 500	307 300	224 750	244 200
Tržby z kurzů jazyka anglického	50 000	9 800	0	0	0
Pronájmy tělocvičen	122 592	110 148	102 117	98 293	49 766
Pronájmy služebního bytu	41 772	41 772	41 772	41 772	41 772
Pronájmy venkovního sportovního areálu	26 450	30 250	32 350	31 150	25 350
Výnosy z pronájmů – energie	100 140	98 482	96 328	75 262	52 613
Jiné výnosy – scio zkoušky - paušál	4 800	4 800	4 800	0	0
Výnosy celkem	613 954	650 752	584 667	471 227	413 701

Náklady z doplňkové činnosti	2011	2012	2013	2014	2015
Spotřeba materiálu	118 259	16 014	13 137	67 126	16 804
Spotřeba energie	114 555	118 489	113 423	83 570	62 003
Ostatní služby (inzerce, propagace, poštovné ...)	48 982	67 698	68 665	40 988	88 736
Mzdové náklady (dohody o provedení práce s lektory)	115 600	120 600	103 000	73 200	71 100
Odpisy DHM	10 000	10 000	10 000	10 000	10 000
Opravy a udržování	0	0	15 311	12 052	0
DDHM	0	0	0	390	0
Náklady celkem	407 396	332 801	323 536	287 326	248 643

Zdroj: Vlastní zpracování, Ostrava 2016

Z grafu na obrázku 3. 2 vyplývá, že výnosy doplňkové činnosti byly v letech 2011-2015 vždy vyšší než náklady spojené s doplňkovou činností. DČ generovala škole zisk.

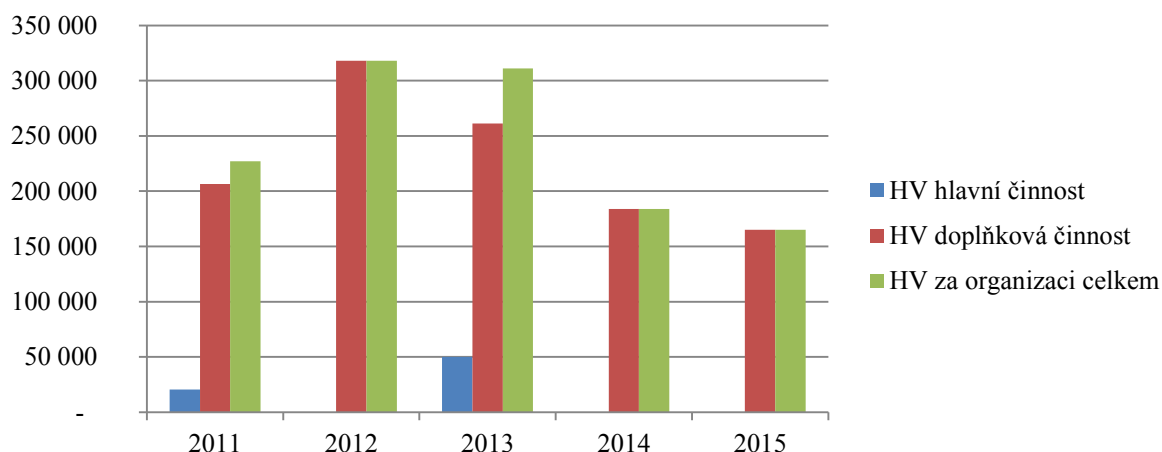
Obrázek 3. 2 Vývoj nákladů a výnosů doplňkové činnosti v letech 2011-2015

Zdroj: Vlastní zpracování, Ostrava 2016

Z následujícího obrázku 3. 3 můžeme vyvodit, že organizace během celého sledovaného období hospodařila se ziskem. Vykazovala tak pozitivní výsledek hospodaření, který byl většinou tvořen pouze z doplňkové činnosti.

Obrázek 3. 3 Vývoj hospodářského výsledku v letech 2011-2015

Zdroj: Vlastní zpracování, Ostrava 2016

Kladný hospodářský výsledek je následně po odsouhlasení zřizovatelem rozdělován do peněžních fondů. Jmenovitě do rezervního fondu a fondu odměn.

Tabulka 3. 10 Rozdělení HV do peněžních fondů v letech 2011-2015 (v Kč)

	2011	2012	2013	2014	2015
Rezervní fond	176 947	247 951	311 131	183 901	165 058
Fond odměn	50 000	70 000	0	0	0

Zdroj: Vlastní zpracování, Ostrava 2016

Stav peněžních fondů Wichterlova gymnázia k 31. 12. daného roku sledovaného období můžeme porovnat v tabulce č. 3. 11.

Tabulka 3. 11 Finanční prostředky peněžních fondů v letech 2011-2015 (v Kč)

	2011	2012	2013	2014	2015
Fond odměn	49 392,18	99 392,18	169 392,18	161 628,18	161 628,18
FKSP	38 179,18	34 642,18	35 594,19	54 656,19	57 435,19
Rezervní fond ze zlepšeného výsledku hospodaření	74 426,29	0,00	102 343,47	324 613,67	500 616,31
Rezervní fond z ostatních titulů	392 033,80	93 735,52	367 935,52	421 735,52	589 735,52
Fond investic	206 808,51	191 889,00	349 068,77	486 517,77	281 793,75

Zdroj: Vlastní zpracování, Ostrava 2016

4. Zhodnocení hospodaření příspěvkové organizace

Na základě analýzy provedené v předchozí kapitole, bude provedeno zhodnocení hospodaření školské příspěvkové organizace poskytující střední vzdělávání s maturitní zkouškou, v našem případě hospodaření Wichterlova gymnázia v Ostravě-Porubě.

Při vyhodnocování hospodaření školy je rozhodující, že je organizace financována především z příspěvků a dotací z MŠMT a z příspěvků a dotací od zřizovatele. Svou ekonomickou situaci si může vylepšit provozováním doplňkové činnosti či zapojením školy do různých projektů. Z tohoto důvodu budeme sledovat hospodaření organizace ze dvou hledisek. Z hlediska hlavních a vedlejších kritérií.

K hlavním kritériím můžeme přiřadit normativní způsob financování škol a další významné položky, které jsou v kontextu s tímto systémem financování. Důležitým zdrojem, který je v rámci hospodaření nezanedbatelným příjmem, je provozování DČ.

V rámci vedlejších kritérií můžeme sledovat zapojení školy do různých projektů, ale také třeba to, jak se gymnázium prezentuje na veřejnosti.

4. 1 Hospodaření školy z hlediska hlavních kritérií

Pro stanovení objemu finančních prostředků ze státního rozpočtu je klíčovým ukazatelem počet žáků. V současné době jsou školy financovány normativně na žáka. Normativ kromě mzdových prostředků a finančních prostředků na ONIV zároveň stanovuje limit zaměstnanců, který je závazným ukazatelem.

Z demografických statistik vyplývá skutečnost, že seniorská populace narůstá a naopak dětská složka se snižuje. Z toho se dá předpokládat, že i počet patnáctiletých dětí, které se budou hlásit na střední školu, bude klesat. Mnoha školám tento demografický propad může při současném způsobu financování způsobit obtíže.

Celkově se jedná o složitou problematiku. My se pokusíme sledovat, jak se snižování dětské populace projevuje v hospodaření střední školy poskytující všeobecné vzdělávání, přičemž budeme vycházet z praktických zkušeností, které během provozování své činnosti získalo Wichterlovo gymnázium.

4. 1. 1 Počet žáků

Počet žáků Wichterlova gymnázia má během celého sledovaného období klesající tendenci. V roce 2015 ubylo 114 žáků oproti roku 2011. Nelze ale říci, že tento vývoj byl důsledkem demografického poklesu obyvatelstva. Pokles žáků byl převážně zapříčiněn následujícími změnami:

- ve školním roce 2011/2012 začínají dobíhat některé obory vzdělávání (úplně byly ukončeny ve školním roce 2014/2015),
- od školního roku 2014/2015 otevírány dvě třídy čtyřletého oboru vzdělávání (dříve se otevíraly třídy tři).

Na skutečném počtu žáků se tedy pravděpodobně demografický pokles neprojevil. Pro komplexnější posouzení demografického vlivu na počet žáků gymnázia uvedeme celkový počet uchazečů, kteří projevili zájem studovat na Wichterlově gymnáziu. Počty uchazečů a přijímaných žáků vidíme v tabulce 4. 1.

Tabulka 4. 1 Počty uchazečů o studium a počty přijímaných žáků v letech 2011-2015

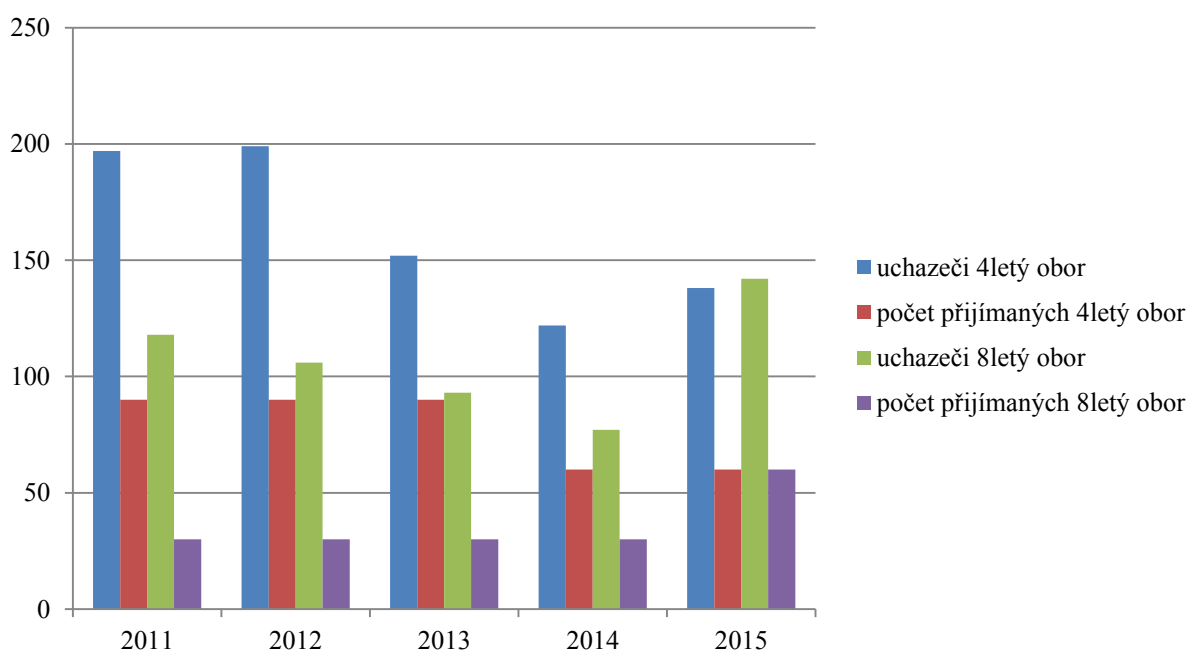
Rok	Obor vzdělávání	Počet uchazečů	Počet přijímaných žáků
2011	Čtyřletý obor vzdělávání	197	90
	Osmiletý obor vzdělávání	118	30
2012	Čtyřletý obor vzdělávání	199	90
	Osmiletý obor vzdělávání	106	30
2013	Čtyřletý obor vzdělávání	152	90
	Osmiletý obor vzdělávání	93	30
2014	Čtyřletý obor vzdělávání	122	60
	Osmiletý obor vzdělávání	77	30
2015	Čtyřletý obor vzdělávání	138	60
	Osmiletý obor vzdělávání zaměřený na matematiku	70	30
	Osmiletý obor vzdělávání zaměřený na anglický jazyk	72	30

Zdroj: Vlastní zpracování, Ostrava 2016

Zde již vidíme, že počet zájemců o studium na gymnáziu se snižuje. I přes tyto klesající tendence poptávka výrazně převyšuje nabídku. Zájem o studium na gymnáziu je ze strany uchazečů značný. Důvodů může být několik. Jedním z hlavních je to, že gymnázia všeobecně jsou považovány za přestupní stanici mezi základní a vysokou školou.

Děti, které již v patnácti letech vědí, že budou chtít pokračovat ve vysokoškolském studiu, logicky po ukončení ZŠ volí jako svou další cestu střední školu zaměřenou na všeobecné vzdělávání. V tomto rozhodnutí určitě nachází podporu i u svých rodičů, kteří si důležitost vysokoškolského vzdělání zcela jistě uvědomují a snaží se své potomky motivovat a vést k tomu, aby se kvalitně připravili na svou budoucnost.

Obrázek 4. 1 Vývoj počtu uchazečů a počtu přijímaných žáků v letech 2011-2015

Zdroj: Vlastní zpracování, Ostrava 2016

Navzdory neradostným demografickým prognózám je počet přijímaných uchazečů naplněn již v prvním kole přijímacího řízení a populační pokles dětí prozatím nečiní Wichterlovu gymnázium zásadní problém.

4. 1. 2 Počet zaměstnanců

Dalším z faktorů, na který má přímý vliv normativní financování školství je počet zaměstnanců. Pokud budeme vycházet z údajů uvedených v tabulce 3. 6 ve třetí kapitole, zjistíme, že za celé sledované období nemělo Wichterlovo gymnázium problém dodržet stanovený limit počtu zaměstnanců. Evidenční průměrný přepočtený počet zaměstnanců byl oproti stanovenému limitu zaměstnanců vždy nižší.

Tomuto stavu zřejmě napomohl fakt, že během let 2011-2015 bylo několik zaměstnankyň na mateřské dovolené. Vedení gymnázia tak mohlo prodloužit stávající pracovní smlouvu zaměstnancům, kteří by za normálních okolností odcházeli do starobního důchodu. Důchodcům tak bylo umožněno zastávat stávající profesi třeba i formou zkráceného úvazku. Toto řešení se jeví optimálně i ze společenského hlediska. Pracující důchodci nebyli nuceni přerušit své pracovní návyky a sociální kontakty. Zkrácená pracovní doba dává zaměstnancům dostatek prostoru pro regeneraci fyzických i psychických sil. Pracující důchodce, který se nadále věnuje svému poslání tak může předávat své dlouhodobě nabyté zkušenosti mladším kolegům, čímž jsou zároveň posilovány mezigenerační vazby učitelského sboru. Z pohledu psychologického i sociálního lze tento trend považovat za přínosný a nelze mu zřejmě nic vytknout.

4. 1. 3 Prostředky na platy

Ze třetí kapitoly víme, že prostředky na platy na přímé náklady na vzdělávání během sledovaného období mají sestupnou tendenci. Až na výjimku v roce 2012, kdy došlo k navýšení těchto zdrojů. Nesmíme zapomenout, že přímé náklady na vzdělávání tvoří sice nejpodstatnější, ale ne jediný zdroj, kterým je možno finančně odměňovat zaměstnance. Škola může další mzdové prostředky získat z různých rozvojových programů, viz příloha 1-5, případně zapojit svůj fond odměn.

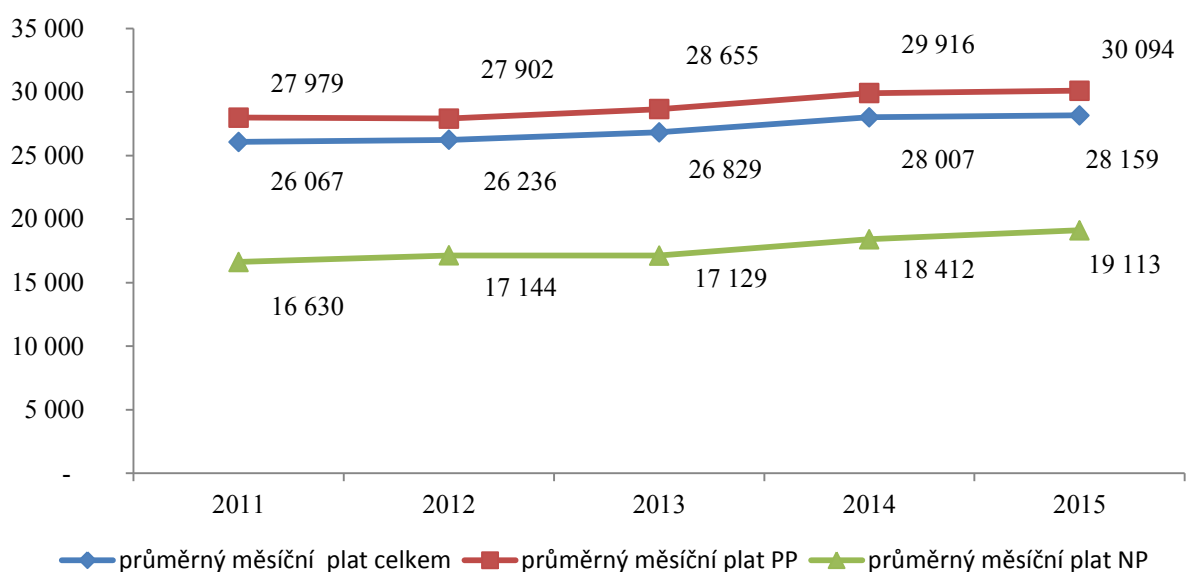
Prostředky na platy stanovené formou závazných ukazatelů v rámci přímých nákladů na vzdělávání tedy nejsou konečnou částkou, kterou má škola na platy zaměstnanců k dispozici. Pro úplnou představu vývoje platů zaměstnanců je vhodné zaměřit svou pozornost na průměrný měsíční plat v organizaci, viz tab. 4. 2.

Tabulka 4. 2 Průměrné měsíční platy v letech 2011-2015 (v Kč)

	2011	2012	2013	2014	2015
Průměrný měsíční plat v organizaci	26 067	26 236	26 829	28 007	28 159
Průměrný měsíční plat pedagogických zaměstnanců (PP)	27 979	27 902	28 655	29 916	30 094
Průměrný měsíční plat nepedagogických zaměstnanců (NP)	16 630	17 144	17 129	18 412	19 113

Zdroj: Vlastní zpracování, Ostrava 2016

Obrázek 4. 2 Vývoj průměrných měsíčních platů v letech 2011-2015

Zdroj: Vlastní zpracování, Ostrava 2016

Přes klesající počet žáků gymnázia průměrné měsíční platy zaměstnanců se zvětšují. Protože fond odměn organizace použila pouze v roce 2011 na odměny nepedagogických zaměstnanců ve výši 50 000 Kč, můžeme říci, že měsíční platy v organizaci rostou zásluhou rozvojových programů. Jmenujme například rozvojové programy:

- posílení platové úrovně pedagogických pracovníků s VŠ vzděláním (2011),
- hodnocení žáků a škol podle výsledků v soutěžích – Excellence SŠ (2012-2015),
- zvýšení platů pedagogických pracovníků v regionálním školství (2014),
- zvýšení odměňování pracovníků regionálního školství v roce 2015,
- zvýšení platů pracovníků regionálního školství (2015).

4. 1. 4 Ostatní neinvestiční výdaje (ONIV)

Dalším atributem, na který má vliv normativní financování ve školství jsou ostatní neinvestiční výdaje. Jedná se o finanční prostředky ze státního rozpočtu, které jsou určeny na úhradu výdajů spojených v rámci pracovně právního vztahu mezi zaměstnavatelem a zaměstnanci. Dále jsou z těchto prostředků hrazeny nákupy pro žáky, které souvisí s přímou pedagogickou činností.

Z tabulky 3. 8 ve třetí kapitole jsou zřejmé nejčastější položky hrazené z těchto zdrojů.

V oblasti pracovně právních vztahů se jedná o spotřebu těchto služeb a materiálu: cestovné, školení zaměstnanců, závodní lékařské prohlídky, stravování zaměstnanců, ochranné pracovní pomůcky, zákonné pojištění organizace, odměny hodnotitelů a zkušebních komisařů u maturitních zkoušek a náhrada za dočasnou pracovní neschopnost.

Pro žáky gymnázia jsou z ostatních neinvestičních výdajů nakupovány především učební pomůcky, učebnice a knihy do školní knihovny.

Porovnáním hodnot v tabulce 3. 8 vidíme, že výdaje u některých položek během sledovaného období značně kolísají. Jedná se především o služby závodního lékaře, cestovné zaměstnanců, učební pomůcky, knihy a učebnice. Je to důsledek normativního způsobu financování? Znamená to, že pokud nákup těchto služeb a produktů poklesl, neměla na jejich úhradu škola dostatek finančních prostředků? Neopomíejme, že údaje, které máme k dispozici, jsou nákupy uskutečněné čerpáním prostředků ze státního rozpočtu, tedy z přímých nákladů na vzdělávání. Abychom mohli odpovědět na výše položené otázky, je nutno zjistit, zda škola některé z uvedených nákupů neuhradila z jiných zdrojů.

Tabulka 4. 3 udává celkové výdaje za organizaci u nákupů, jejichž souhrnná výše se meziročně výrazněji mění.

Tabulka 4. 3 Kolísající nákladové položky financované z ONIV v letech 2011-2015 (v Kč)

	2011	2012	2013	2014	2015
Lékařské prohlídky	4 200	6 450	8 900	7 800	16 054
Cestovné	96 889	96 421	199 290	161 566	209 689
Učební pomůcky	172 886	29 078	173 301	431 214	316 500
Knihy a učebnice	37 748	27 369	5 716	14 253	139 838

Zdroj: Vlastní zpracování, Ostrava 2016

Lékařské prohlídky jsou závislé na počtu zaměstnanců, kteří mají povinnost v daném roce absolvovat preventivní prohlídku a také na částce, kterou si lékař za vyšetření jednoho zaměstnance fakturuje. Od roku 2012 je možno z ONIV proplácet také vstupní zaměstnanecké prohlídky, proto tyto výdaje vzrostly. V roce 2013 se zvýšila sazba za vyšetření jednoho zaměstnance. V těchto souvislostech můžeme výdaje vynaložené na lékařské prohlídky považovat za stabilní.

Výše výdajů na cestovné se v průběhu sledovaného období také měnila. Nárůst těchto nákladů byl způsoben především zapojením gymnázia do projektů EU, v rámci kterých

zaměstnanci častěji absolvovali zahraniční pracovní cesty, což se projevilo právě nárůstem vynaložených finančních prostředků na pracovní cesty.

U učebních pomůcek došlo v letech 2014 a 2015 k významnému růstu vynaložených prostředků. Tuto situaci opět můžeme vysvětlit účastí školy v projektech EU, které byly zacíleny na zvýšení efektivnosti výuky, což umožnilo i nákup nových učebních pomůcek pro žáky.

Prudký nárůst jsme zaznamenali u výdajů za knihy v roce 2015. V tomto roce gymnázium realizovalo projekt EU „Zvyšujeme čtenářskou gramotnost“. Jak již název napovídá, cílem bylo zvýšit zájem studentů o literární díla. Z tohoto důvodu byl velmi posílen fond žákovské knihovny, což se projevilo nárůstem výdajů za nákup knih.

Po tomto rozboru můžeme konstatovat, že normativní způsob financování nemá zásadní dopad na nákup produktů a služeb souvisejících s pracovně právním vztahem či přímou pedagogickou činností. Organizace je v případě potřeby schopna tyto náklady pokrýt jinými zdroji.

4. 1. 5 Doplnková činnost

Wichterlovo gymnázium provozuje v rámci doplňkové činnosti přípravné kurzy pro žáky základních škol, kteří si chtějí prohloubit své znalosti, aby zvýšili své šance lépe uspět u přijímacího řízení. Dalším okruhem doplňkové činnosti je pronájem místností, tělocvičen a sportovního areálu veřejnosti.

Výsledkem vykonávání doplňkové činnosti je kladný hospodářský výsledek, který následně organizace po schválení zřizovatelem rozděluje do svých peněžních fondů. Konkrétně se jedná o fond odměn a rezervní fond.

Stavy peněžních fondů jsou uvedeny v tabulce 3. 12 ve třetí kapitole. Můžeme konstatovat, že gymnázium má ve svých fondech k dispozici finanční prostředky, které mohou sloužit ke krytí výdajů, na které by nestačily prostředky stanovené formou závazných ukazatelů. Peněžní fondy jsou tak významným zdrojem financování organizace.

4. 2 Hospodaření školy z hlediska vedlejších kritérií

Z hlediska vedlejších kritérií budeme sledovat finanční prostředky, se kterými gymnázium hospodaří a které získalo svými nadstandardními aktivitami. Pod takovými

aktivitami si můžeme představit účast v různých projektech, ale také to, jak se škola prezentuje na veřejnosti, což úzce souvisí s poskytnutými sponzorskými dary.

4. 2. 1 Účast Wichterlova gymnázia v projektech

Wichterlovo gymnázium má zájem podporovat rozvoj žáků a jejich nadání, což vede k tomu, že organizuje různé akce či je zapojeno do různých projektů. Tyto akce a projekty znamenají pro gymnázium mimorozpočtové formy financování. Během sledovaného období v letech 2011 – 2015 byla organizace zapojena do následujících nejvýznamnějších aktivit.

a) Moravskoslezský matematický šampionát

Jedná se o tradiční mezinárodní matematickou soutěž, která je pořádána jednou ročně. Nad touto prestižní akci každoročně převezme záštitu významná osobnost kraje.

Finančně je pravidelně podporována například Magistrátem města Ostravy, Úřadem městského obvodu Poruba či Jednotou českých matematiků a fyziků.

b) Šumná Ostrava

Další z tradičních akcí pořádaných Wichterlovým gymnáziem. Dějepisná soutěž podporující zájem o dějiny v regionu. Soutěžící samostatně vyhledávají a propojují informace k danému tématu.

Soutěž pravidelně finančně dotuje Magistrát města Ostravy částkou 20 000 Kč.

c) Zelená Poruba

Akce zaměřená na poskytnutí informací o městské zeleni. Do projektu byli zapojení žáci a učitelé školy v rámci environmentální výchovy. V rámci tohoto projektu byla ve školních prostorách zřízena stálá výstava.

Nadace OKD poskytla gymnáziu nadační příspěvek ve výši 50 000 Kč.

d) Literární toulky Ostravskem

Cílem této akce bylo poskytnout veřejnosti přehled literární tvorby autorů, kteří jsou s regionem úzce spjati. Výstupem tohoto projektu je rovněž stálá expozice, která je po dohodě s vedením školy přístupná nejen žáků, ale i veřejnosti.

I tuto akci podpořila Nadace OKD nadačním příspěvkem 50 000 Kč.

e) Ústřední kolo Matematické olympiády, kategorie A a P

Organizace celostátního kola 63. ročníku prestižní soutěže v kategorii A-matematika a P-programování se stalo významnou akcí. V rámci partnerské spolupráce byly osloveny různé instituce a organizace akademické obce, místní samosprávy, odborné obce a komerční sféry. Došlo tedy k propojení komerční, neziskové a akademické sféry jednotným zájmem – propagace matematiky a kvalitního technického vzdělání.

f) Podpora přírodovědných předmětů

Žadatelem projektu byl Moravskoslezský kraj v rámci regionálního operačního programu NUTS 2 Moravskoslezsko. Projekt byl realizován v letech 2012-2013 s cílem modernizovat výuku přírodovědných předmětů. Výstupem projektu byla modernizace fyzikální laboratoře novým vybavením. Především výpočetní a didaktickou technikou.

Finanční příspěvek pro Wichterlovo gymnázium činil 901 500 Kč.

g) Matematika s radostí

Žadatelem projektu byla Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava, Fakulta elektrotechniky a informatiky. Projekt byl realizován z operačního programu Vzdělávání pro konkurenceschopnost v letech 2012-2015. Cílem projektu bylo snížení obav z výuky matematiky na středních školách. Byly vytvořeny interaktivní materiály, které zábavnou a nenásilnou formou rozvíjejí a prohlubují matematické znalosti a dovednosti.

Finanční příspěvek pro Wichterlovo gymnázium byl 640 080 Kč.

h) EU peníze středním školám: Inovace vzdělávání na Wichterlově gymnáziu

Řešitelem projektu bylo Wichterlovo gymnázium. Projekt byl realizován v letech 2012-2014 v rámci operačního programu Vzdělávání pro konkurenceschopnost. Výstupem projektu byly šablony, které vedly k inovaci výuky cizích jazyků a dále k inovaci a zkvalitnění v ostatních předmětech.

Wichterlovo gymnázium získalo finanční příspěvek ve výši 1 637 287 Kč.

ch) Zvyšujeme čtenářskou gramotnost

Projekt v rámci operačního programu Vzdělávání pro konkurenceschopnost, jehož řešitelem bylo Wichterlovo gymnázium. Byl realizován v roce 2015. Cílem projektu bylo vytvořit čtenářské dílny vedoucí k rozšíření čtenářství a čtenářské gramotnosti.

Výše poskytnutého finančního příspěvku byla 648 604 Kč.

4. 2. 2 Prezentace Wichterlova gymnázia na veřejnosti

Wichterlovo gymnázium je veřejností vnímáno jako kvalitní škola. Organizace dlouhodobě spolupracuje s několika vysokými školami, např. Vysokou školou báňskou–Technickou univerzitou, Ostravskou univerzitou, Masarykovou univerzitou v Brně apod. V roce 2015 se gymnázium stalo fakultní školou Univerzity Karlovy, což lze považovat za výrazný úspěch, neboť Univerzita Karlova má pro tuto spolupráci nastavena dost přísná kritéria.

Kromě vysokých škol spolupracuje Wichterlovo gymnázium také se školami základními. Dlouhodobě udržuje primární síť skládající se zhruba z 10 základních škol, kterým nabízí k využití odborné učebny.

Dále jsou pro veřejnost dvakrát ročně pořádány Dny otevřených dveří, které jsou společně s přípravnými kurzy propagovány pomocí billboardů či v ostravském měsíčníku Program.

Vedení školy se snaží o to, aby činnost gymnázia byla prezentována v médiích. Pravidelně spolupracuje například s redakcí Moravskoslezského deníku, MF DNES, TV Polar apod. Dění ze školních akcí lze sledovat také prostřednictvím kanálu školní televize na serveru youtube.com, školního časopisu či profilu na sociální síti Facebook.

Veškeré tyto aktivity jsou důležitou součástí propagace školy na veřejnosti. Pokud veřejnost, ať už laická nebo odborná pohlíží na organizaci se sympatiemi, může to škole výrazně ulehčit její existenci. Například v podobě snadnějšího získávání dotací, příspěvků a darů. Kvalitní jméno školy zároveň přiláká dostatečný počet uchazečů, takže ani v době demografického poklesu dětí organizace výrazně nepocítí negativní dopad této situace.

5. Závěr

Cílem bakalářské práce bylo zaměřit se na normativní způsob financování vybrané příspěvkové organizace poskytující střední vzdělávání s maturitní zkouškou. Tento způsob financování školství je založen na počtu jednotek výkonu organizace. Jednotkou výkonu je zpravidla jeden žák. Proto jsme pozorovali, zda demografický pokles dětí ovlivní hospodaření školy.

V teoretické části práce byla popsána vzdělávací soustava v České republice, která se skládá z neprimárního, primárního a nižšího sekundárního, vyššího sekundárního, postsekundárního neterciálního a terciálního vzdělávání. Dále zde řadíme další vzdělávání a odbornou přípravu. Popsali jsme problematiku zřizovatelů škol a školských zařízení, kterou upravuje školský zákon. Vysvětlili jsme si členění škol podle zřizovatele na školy veřejné (zřizovatelem je kraj, obec či ministerstvo), církevní (zřizovatelem je církev či náboženská společnost s právem zřizovat církevní školy) a soukromé (zřizovatelem je fyzická či právnická osoba). Dále jsme v rámci teoretické kapitoly vymezili základní pravidla činnosti příspěvkové organizace zřízené územním samosprávným celkem. Tyto pravidla vycházejí z legislativních norem. Základní právní normou je zákon č. 561/2004 Sb. o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon) a zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech. K dalším právním normám patří zákon o účetnictví č. 563/1991 Sb., prováděcí vyhláška č. 410/2009 Sb. a České účetní standardy 701-708.

Praktická část bakalářské práce byla rozdělena do dvou kapitol. V první byla shromážděna data o hospodaření školy během období let 2011-2015. Klíčovým kritériem sledovanosti byl počet žáků, počet zaměstnanců, rozpočet organizace a výsledek hospodaření ve sledovaném období. Faktická data k hospodaření školské příspěvkové organizace nám poskytlo Wichterlovo gymnázium se sídlem v Ostravě-Porubě, jehož zřizovatelem je Moravskoslezský kraj, 28. října 117, 702 18 Ostrava.

V následující kapitole praktické části jsme vyhodnocovali a porovnávali získané údaje o hospodaření gymnázia během sledovaného období. Nejdůležitější bylo sledovat počet žáků. Ten měl během celého pětiletého období klesající tendenci. Protože během sledovaných let docházelo k významným změnám oborů vzdělávání na Wichterlově gymnáziu, nebylo možno prokázat, zda má na pokles žáků zásadní vliv demografický pokles dětí. Klesající tendence počtu žáků byly spíše zapříčiněny poklesem tříd v souvislosti s ukončováním

dobíhajících vzdělávacích oborů. Navíc ve školním roce 2014/2015 byly otevírány pouze dvě třídy čtyřletého oboru vzdělávání. V minulých letech byly otevírány třídy tři. Dopad demografického poklesu jsme se tedy snažili prokázat na počtu uchazečů, kteří na Wichterlovo gymnázium podali v letech 2011-2015 přihlášku ke studiu. Zde již bylo vidět, jak počty uchazečů klesají. I přes tento pokles ovšem počet uchazečů výrazně převyšoval počet přijímaných žáků. Zájem o gymnaziální vzdělávání je vysoký, jedná se o kvalitní přípravu pro studium na vysoké škole. Proto mnoho dětí i rodičů upřednostňuje před oborovým vzděláváním vzdělávání všeobecné. Wichterlovo gymnázium navíc rozšiřuje svou nabídku vzdělávacích oborů. Od školního roku 2015/2016 byly otevírány dvě primy. Jedna s nabídkou rozšířené výuky matematiky, druhá s rozšířenou výukou anglického jazyka. Tímto krokem nabízí uchazečům o studium větší pestrost v nabídce studijních oborů. Jsou pokryty nejen potřeby zájemců o matematiku a přírodní vědy, ale také těch žáků, kteří chtějí větší pozornost věnovat jazykovému vybavení. Rozšíření studijního zaměření přiláká větší počet uchazečů o studium. Jedná se o dobře načasované rozšíření vzdělávací nabídky, která zmírňuje dopady populačního poklesu.

Dalším kritériem, na které má vliv normativní způsob financování je počet zaměstnanců. Wichterlovo gymnázium nemělo problém dodržet stanovený počet zaměstnanců. Zřejmě z důvodu toho, že v každém roce sledovaného období bylo několik zaměstnankyň na mateřské dovolené a jejich úvazek převzali pedagogové, kteří by za normálních okolností odcházeli do starobního důchodu. Zaměstnaným důchodcům vyhovuje práce na zkrácený úvazek, mají více času na regeneraci sil, ale zároveň mají možnost zůstat v pracovním procesu, kde mohou svými zkušenostmi motivovat mladší kolegy. Kromě toho, že tato situace pomáhá k dodržení limitu počtu zaměstnanců, dochází také k posilování mezigeneračních vazeb v učitelském sboru, což je pro dobré fungování školy přínosné.

Trochu problematickou tématikou je odměňování zaměstnanců. Porovnáváním prostředků na platy jsme sice zjistili, že i přes klesající počty žáků prostředky na platy rostou. Jejich růst je ovšem převážně způsoben rozvojovými programy a ani přesto není nárůst platů ve školství nějak výrazný. Je potřeba si uvědomit, že u pedagogických zaměstnanců se jedná o důležitou a náročnou profesi, která připravuje na svou pracovní kariéru ty jedince, kteří pro společnost budou v budoucnu tvořit významné hodnoty. Nepedagogičtí THP zaměstnanci se pro změnu musí při výkonu své práce orientovat v různorodých problematikách, znát obsáhlé množství předpisů a pravidel. Mít s výkonem této profese praktické zkušenosti.

Ne vždy je snadné tyto pracovní pozice obsadit těmi správnými, odpovědnými a pečlivými zaměstnanci. Proto je vhodné se zamyslet nad tím, zda je finanční odměna za výkon tohoto povolání dostatečně motivující.

Další položkou, na kterou má vliv normativní způsob financování, jsou ostatní neinvestiční výdaje. Tyto prostředky jsou určeny na úhradu výdajů spojených s pracovním vztahem zaměstnavatele a zaměstnanců a dále na nákupy, které přímo souvisí s pedagogickou činností. U některých nákupů služeb a produktů jsme zjistili výraznější výkyvy ve vynaložených ročních nákladech. Jednalo se především o lékařské prohlídky, cestovné, učební pomůcky, knihy a učebnice. Po bližším prozkoumání situace jsme dospěli k názoru, že tyto výkyvy jsou způsobeny především zapojením školy do různých projektů. Touto činností si škola může vylepšit svou finanční situaci, avšak má to i svou odvrácenou stránku. Do projektů jsou zapojováni interní zaměstnanci školy, kteří tuto práci vykonávají nad rámec svých pracovních úvazků, čímž může docházet k jejich vyčerpanosti.

Jinou možností, jak dosáhnout toho, aby organizace měla zvýšený příjem peněžních prostředků je provozování doplňkové činnosti. Gymnázium provozuje v rámci doplňkové činnosti přípravné kurzy, pronájem místností, tělocvičen a sportovního areálu. Během celého sledovaného období dosahovalo Wichterlovo gymnázium zisku, který byl zpravidla tvořen z doplňkové činnosti. Zlepšený výsledek hospodaření byl následně rozdělen do peněžních fondů (rezervního a fondu odměn). V peněžních fondech má gymnázium nastřádány finanční prostředky, se kterými může v případě potřeby hospodařit.

Důležitou roli pro další zdroje financování hraje také prezentace školy na veřejnosti. Organizace, která se na veřejnosti dokáže propagovat tak, aby si získala kvalitní jméno a sympatie má větší šance při získávání různých dotací, příspěvků a darů. Její dobré jméno zároveň přiláká větší počet zájemců o studium. Při dostatečném počtu uchazečů o studium není problém naplnit kapacitu školy, což je při normativním způsobu financování hraje ústřední roli.

Závěrem tedy můžeme konstatovat, že na příkladu Wichterlova gymnázia nebyl prokázán negativní vliv demografického poklesu na hospodaření školy. Škola má i v době neradostných populačních křivek dostatečný počet zájemců o studium a naplněnou kapacitou je schopna při normativním způsobu financování pokrýt své potřeby. Pokud navíc vedení organizace je schopno využít i jiných možností, jak vylepšit svůj rozpočet, škola má dostatečný přísun financí.

Horší situace zřejmě panuje na odborných školách, které nemají dostatečný počet zájemců o studium a mnohdy mají na svůj provoz zvýšené náklady. Tyto organizace mají zřejmě při normativním způsobu financování problémy.

Seznam použité literatury

MADEROVÁ VOLTNEROVÁ, Karla a Petr TÉGL. *Vztahy mezi zřizovatelem a příspěvkovou organizací ÚSC*. Olomouc: ANAG, 2011. ISBN 978-80-7263-664-8.

NEJEZCHLEB, Zdeněk. *Účetnictví školské příspěvkové organizace*. 1.vyd. Karviná: Paris, 2015. 381 s. ISBN 978-80-87173-32-9.

PEKOVÁ, J., J. PILNÝ a M. JETMAR. *Veřejný sektor – řízení a financování*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012. ISBN 978-80-7357-936-4.

VALENTA, Jiří. *Právní rámec řízení škol a školských zařízení*. 2. vyd. Karviná: Paris, 2013. 356 s. ISBN 978-80-87173-22-0.

VALENTA, Jiří. *Roční kalendář ředitele školy: průvodce paragrafy a termíny s kalendářem*. 1. vyd. Karviná: Paris, 2014. 263 s. ISBN 978-80-87173-29-9.

Elektronické dokumenty a ostatní

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY ČESKÉ REPUBLIKY.
MŠMT: Organizace vzdělávací soustavy České republiky 2008/09. Dostupné z:
<http://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/system-vzdelavani-v-cr>

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY ČESKÉ REPUBLIKY.
MŠMT: Struktury systémů vzdělávání a odborné přípravy v Evropě Česká republika. Vydání 2009/10. Dostupné z:
<http://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/system-vzdelavani-v-cr>

Zákon č. 250 ze dne 7. července 2000 o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů a o změně a doplnění dalších zákonů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2000, částka 73, s. 3557-3567. Dostupný také z: <http://www.mfcr.cz/cs/legislative/legislativni-dokumenty/2000/zakon-c-250-2000-sb-3447>. ISSN 1211-1244.

Zákon č. 561 ze dne 24. září 2004 o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon) a o změně a doplnění dalších zákonů. In: Sbírka zákonů České republiky. 2004, částka 190, s. 10262-10324. Dostupný také z <http://www.msmt.cz/dokumenty/skolsky-zakon>. ISSN 1211-1244.

Seznam zkratk

ČÚS	Český účetní standard
DČ	Doplňková činnost
EU	Evropská unie
FKSP	Fond kulturních a sociálních potřeb
HČ	Hlavní činnost
HV	Hospodářský výsledek
IČ	Identifikační číslo
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
ONIV	Ostatní neinvestiční výdaje
SŠ	Střední škola
VŠ	Vysoká škola
ÚSC	Územní samosprávný celek
ZŠ	Základní škola

Prohlašuji, že

- jsem byl(a) seznámen(a) s tím, že na mou diplomovou (bakalářskou) práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, diplomovou (bakalářskou) práci užít (§ 35 odst. 3);
- souhlasím s tím, že diplomová (bakalářská) práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucího diplomové (bakalářské) práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o diplomové (bakalářské) práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, diplomovou (bakalářskou) práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne 6.5. 2016

.....
Jana Ličková

Seznam příloh

Příloha 1: Rozpis závazných ukazatelů Wichterlova gymnázia pro rok 2011

Příloha 2: Rozpis závazných ukazatelů Wichterlova gymnázia pro rok 2012

Příloha 3: Rozpis závazných ukazatelů Wichterlova gymnázia pro rok 2013

Příloha 4: Rozpis závazných ukazatelů Wichterlova gymnázia pro rok 2014

Příloha 5: Rozpis závazných ukazatelů Wichterlova gymnázia pro rok 2015

Příspěvky a dotace - MŠMT	Organizace celkem (v Kč)
V tom:	25 676 000,00
Přímé náklady na vzdělávání	
Prostředky na platy – pedagogové	16 584 000,00
Prostředky na platy – nepedagogové	2 058 000,00
Ostatní osobní náklady – pedagogové	23 000,00
Ostatní osobní náklady – nepedagogové	25 000,00
Zákonné odvody	6 354 000,00
FKSP	187 000,00
Přímý ONIV – náhrady	78 000,00
Přímý ONIV - přímý	367 000,00
Rozvojový program „Částečná kompenzace výdajů vzniklých při realizaci společné části maturitní zkoušky“	9 120,00
V tom:	9 120,00
Přímý ONIV - přímý	
Rozvojový program „Posílení platové úrovně pedagogických pracovníků s VŠ vzděláním ...“	1 418 000,00
V tom:	1 050 000,00
Prostředky na platy	
Zákonné odvody a FKSP	368 000,000
Příspěvky a dotace – MŠMT - Celkem	27 103 120,00
Příspěvky a dotace od zřizovatele	Organizace celkem (v Kč)
Provozní náklady	3 142 000,00
Prostředky na ICT	50 000,00
Na odměny pracovníkům podílejícím se na realizaci přijímacích zkoušek	16 500,00
Na zvýšené náklady na zajištění státních maturitních zkoušek 2011	11 500,00
Účelově určeno na dofinancování osobních nákladů a nákladů na další vzdělávání školních psychologů a školních speciálních pedagogů	92 940,00
Účelově určeno na krytí odpisů dlouhodobého hmotného a nehmotného majetku	406 000,00
Příspěvky a dotace od zřizovatele - CELKEM	3 718 940,00

Příspěvky a dotace - MŠMT	Organizace celkem (v Kč)
V tom:	26 547 000,00
Přímé náklady na vzdělávání	
Prostředky na platy – pedagogové	17 493 000,00
Prostředky na platy – nepedagogové	1 976 000,00
Ostatní osobní náklady – pedagogové	0,00
Ostatní osobní náklady – nepedagogové	41 000,00
Zákonné odvody	6 633 000,00
FKSP	194 000,00
Přímý ONIV	210 000,00
Rozvojový program „Hodnocení žáků a škol podle výsledků v soutěžích v roce 2011 – Excellence středních škol 2011“	37 532,00
V tom:	27 801,00
Prostředky na platy	
Zákonné odvody + FKSP	9 731,00
Příspěvky a dotace – MŠMT - Celkem	26 584 532,00
Příspěvky a dotace od zřizovatele	Organizace celkem (v Kč)
Provozní náklady	3 177 000,00
Prostředky na ICT	50 000,00
Den učitelů	13 500,00
Účelově na úhradu nákladů spojených se zajištěním vernisáže výstavy „Otto Wichterle – Příběh kontaktní čočky“	30 000,00
Na odměnu pro členy odborné skupiny pro posuzování námitek žadatelů k přezkoumání výsledku maturitní zkoušky	20 250,00
Na nákup nového stravovacího systému	31 000,00
Účelové prostředky na krytí odpisů dlouhodobého hmotného a dlouhodobého nehmotného majetku	371 000,00
Příspěvky a dotace od zřizovatele - CELKEM	3 692 750,00

Příspěvky a dotace - MŠMT	Organizace celkem (v Kč)
V tom:	26 493 000,00
Přímé náklady na vzdělávání	
Prostředky na platy	19 247 000,00
Ostatní osobní náklady	32 000,00
Zákonné odvody	6 555 000,00
FKSP	193 000,00
ONIV	466 000,00
Rozvojový program „Hodnocení žáků a škol podle výsledků v soutěžích v roce 2012 – Excellence středních škol 2012“	130 293,00
V tom:	96 513,00
Prostředky na platy	
Zákonné odvody	32 815,00
FKSP	965,00
Příspěvky a dotace – MŠMT - Celkem	26 623 293,00
Příspěvky a dotace od zřizovatele	Organizace celkem (v Kč)
Provozní náklady	3 221 000,00
Prostředky na ICT	13 500,00
Den učitelů	50 000,00
Účelové prostředky na úhradu nákladů spojených se zajištěním ústředního kola Matematické olympiády	125 000,00
Akce: “Zateplení podlahy půdy“	650 000,00
Akce: “Výměna oken na zadní straně budovy Wichterlova gymnázia“	2 549 572,41
Účelové prostředky na krytí odpisů dlouhodobého hmotného a dlouhodobého nehmotného majetku	147 000,00
Příspěvky a dotace od zřizovatele - CELKEM	6 756 072,41

Příspěvky a dotace - MŠMT	Organizace celkem (v Kč)
V tom:	25 573 000,00
Přímé náklady na vzdělávání	
Prostředky na platy	18 532 000,00
Ostatní osobní náklady	16 000,00
Zákonné odvody	6 306 000,00
FKSP	185 000,00
ONIV	534 000,00
Rozvojový program „Hodnocení žáků a škol podle výsledků v soutěžích v roce 2013 – Excellence středních škol 2013“	164 061,00
V tom:	121 527,00
Prostředky na platy	
Zákonné odvody	41 319,00
FKSP	1 215,00
Účelové prostředky na Rozvojový program „Zvýšení platů pedagogických pracovníků regionálního školství v roce 2014“	35 579,00
V tom:	26 355,00
Prostředky na platy	
Zákonné odvody	8 961,00
FKSP	263,00
Účelové prostředky na Rozvojový program „Podpora výuky vzdělávacího oboru Další cizí jazyk Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání 2014“	7 000,00
Příspěvky a dotace – MŠMT - Celkem	25 779 640,00
Příspěvky a dotace od zřizovatele	Organizace celkem (v Kč)
Provozní náklady	2 989 000,00
Účelově určeno na částečné pokrytí nákladů spojených se zajištěním přechodu na nový systém	27 000,00
Účelově určeno na „krytí odpisů dlouhodobého hmotného a dlouhodobého nehmotného majetku“	133 000,00
Účelově určeno na podporu soutěží a přehlídek – na úhradu nákladů spojených se zajištěním ústředního kola Matematické olympiády	75 000,00
Příspěvky a dotace od zřizovatele - CELKEM	3 224 000,00

Příspěvky a dotace - MŠMT	Organizace celkem (v Kč)
V tom:	23 781 000,00
Přímé náklady na vzdělávání	
Prostředky na platy	17 290 000,00
Ostatní osobní náklady	6 000,00
Zákonné odvody	5 881 000,00
FKSP	172 000,00
ONIV	432 000,00
Rozvojový program „Hodnocení žáků a škol podle výsledků v soutěžích v roce 2014 – Excellence středních škol 2014“	112 557,00
V tom:	83 376,00
Prostředky na platy	
Zákonné odvody	28 347,00
FKSP	834,00
Účelové prostředky na Rozvojový program „Zvýšení odměňování pracovníků regionálního školství v roce 2015“	120 889,00
V tom:	89 548,00
Prostředky na platy	
Zákonné odvody	30 446,00
FKSP	895,00
Účelové prostředky na Rozvojový program „Zvýšení platů pracovníků regionálního školství“	670 704,00
V tom:	496 818,00
Prostředky na platy	
Zákonné odvody	168 918,00
FKSP	4 968,00
Příspěvky a dotace – MŠMT - Celkem	24 685 150,00
Příspěvky a dotace od zřizovatele	Organizace celkem (v Kč)
Provozní náklady	3 104 000,00
Účelově určeno na „krytí odpisů dlouhodobého hmotného a dlouhodobého nehmotného majetku“	145 000,00
EVVO – projekt „Meteostanice ve výuce přírodovědných předmětů“	30 000,00
Příspěvky a dotace od zřizovatele - CELKEM	3 279 000,00

